

RAAHEN  
SEUDUN  
KEHITYS

MITEN YRITYKSILLÄ MENEÄ RAAHEN SEUTUKUNNASSA?

## Yritysbarometri 2022 tulokset

Riitta Palosaari 21.11.2022

# SISÄLLYSLUETTELO

Tiivistelmä .....	3
Miksi yritysbarometri tehdään? .....	4
Raahen seutukunta .....	4
Vastaajaprofiili .....	6
Yritysten kasvunäkymät lähivuosina .....	10
Liikevaihto .....	11
Kotimaan myynti, investoinnit, kannattavuus ja hintataso.....	13
Henkilöstö.....	17
Yritysten kasvu ja kehittyminen .....	19
Kasvun ja kehittymisen keinot.....	19
Kasvun ja kehittymisen hidasteet.....	21
Alihankintaverkostot .....	22
Toimintaympäristön ja toimialan muutokset .....	24
Toimintaympäristön muutostrendit.....	24

## TIIVISTELMÄ

Raahen seudun kehitys toteuttaa vuosittain seutukunnan yrityksille kyselyn, jossa selvitetään eri toimialojen lyhyen aikavälin näkemyksiä liiketoiminnan nykytilasta, tulevaisuudesta, kasvusta ja kehittymisestä sekä osaajatarpeista. Yritysbarometri tehtiin puhelimitse aikavälillä 12.9. – 14.10.2022. Kyselyyn osallistui 209 vastaajaa, eli noin 10 % seutukunnan yrityskannasta.

Vuoden 2022 yritysbarometri toteutettiin hyvin epävakaaissa maailmanpoliittisessa tilanteessa. Edellisvuosien koronapandemia on helpottanut, mutta yhteiskuntaa ravisuttavat nyt Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan, energian ja polttoaineen raju hinnannousu sekä maailmantilanteen epävakaus. Barometriin olikin tänä vuonna aikaisempia vuosia haasteellisempaa saada vastauksia ja vastausmäärissä jäätiin edellisvuosista.

Vastaajayrityksien kasvunäkymät ovat maltilliset. Puolet vastaajista tavoittelee nykyisen markkina-aseman säilyttämistä ja 44 % aikoo kasvaa mahdollisuuksien mukaan. **Vastaajayrityksien liikevaihdon kasvuodotukset ovat laskeneet rajusti edellisvuodesta. Vastaajista 57 % ennakoii liikevaihdon säilyvän ennallaan tai laskevan seuraavan vuoden aikana.** Positiivisimmat arviot liikevaihdon kasvuodotuksista vuodelle 2023 on metalli- ja konepajateollisuuden toimialalla.

Vastaajien arviot seuraavan vuoden näkymistä ovat maltilliset. **Kotimaan myynnin, viennin, kannattavuuden ja investointien arvioidaan säilyvän ennallaan seuraavan vuoden aikana. Hintatason nousua ennustaa jopa yli puolet vastaajista.** Investointien kasvu-arvioita on metalli- ja konepajateollisuuden vastaajayrityksissä, joista 37,5 % arvioi investointien kasvavan seuraavan vuoden aikana. Maa-, metsä- ja kalataloudessa 41 % vastaajista arvioi investointien vähenevän seuraavan vuoden aikana.

**Kasvun ja kehittymisen ensisijaiseksi keinoksi nousi edellisvuosista poiketen työntekijöiden palkkaus.** Palkkaus nähdään vahvimmin kasvun ja kehittymisen keinona rakentamisen sekä metalli- ja konepajateollisuuden toimialoilla. Toisena keinona yrittäjät näkevät uudet tuotteet ja palvelut, minkä merkitys on noussut edellisvuosista. Vahvimmin uudet tuotteet ja palvelut nähdään kasvun ja kehittymisen keinona sosiaali- ja terveydenhuollon sekä metalli- ja konepajateollisuuden vastaajayrityksissä.

**Kasvun ja kehittymisen hidasteet ovat muuttuneet hyvin paljon edellisvuodesta.** Covid 19 pandemia on väistynyt ensisijaisena hidasteena ja sen merkitys on enää 2 % luokkaa. Merkittävimiksi hidasteiksi ovat nousseet yleinen maailmanpoliittinen tilanne sekä osaavan ja ammattitaitoisen työvoiman saannin heikkous. Toisella sijalla ovat kysyntä ja henkilöresurssit, kolmantena kilpailutilanne sekä oma työssä jaksaminen.

**Kysynnän merkitys kasvun ja kehittymisen hidasteena on noussut merkittävästi edellisvuodesta.** Tukku- ja vähittäiskaupan yrityksissä kysyntä nähdään merkittävimpana hidasteena. Oman työssä jaksamisen osuus kasvua ja kehittymistä hidastavana tekijänä on laskenut edellisvuodesta. Matkailun-, majoituksen- ja ravitsemuksen aloilla oma työssä jaksaminen on vastaajatoimialoista eniten kasvua ja kehittymistä hidastava tekijä.

**Maailmanpoliittinen tilanne sekä Ukrainan sota ovat vaikuttaneet yli puoleen vastaajayrityksistä negatiivisesti.** Näiden tekijöiden vaikutukset ovat mittavimmat, kuin edellisvuosina yritysbarometrissa kartoitetun Covid-19 pandemian. Suurimmat vaikutukset Ukrainan sodalla ja maailmanpoliittisella tilanteella on ollut vastaajien mukaan energia- ja polttoaineen hinnan nousuun, mikä vaikuttaa suoraan yritysten kannattavuuteen. Maailmanpoliittisella tilanteella ja Ukrainan sodalla on ollut 9 %:lle vastaajayrityksistä positiivisia vaikutuksia.

## Miksi yritysbarometri tehdään?

Raahen seudun **yritysbarometriä on tehty yli kahden vuosikymmenen ajan, tämänkertainen kysely oli 24:s**. Barometri tarkoittaa mielipideilmaston ja asenteiden mittaamista kyselytutkimuksen avulla. Yritysbarometrin avulla saadaan kattava otanta Raahen seutukunnan yritysten liiketoiminnan tilanteesta ja näkemyksistä. Valtakunnallisten kyselyiden kautta saatava tieto jää seutukunnan osalta merkittävästi suppeammaksi, eivätkä tulokset ole usein yleistettävissä alueeseemme. Barometrillä saatava yrityskentän näkemys antaa syvällisemmän katsauksen ja tuloksia voidaan hyödyntää suoraan alueen elinkeinoelämän kehittämisessä.

Barometri toteutetaan puhelinhaastatteluna, mikä tarkoittaa **satoja suoria kontakteja** seutukuntamme yrityksiin. Keskustelut yritysten kanssa ovat hyvin arvokkaita, ja tämä on myös yksi kanava tiedottaa palveluistamme sekä jutella yrittäjien ajankohtaisista kuulumisista.

### Yritysbarometrin tuloksia hyödynnetään:

- seutukunnallisen päätöksenteon tukena
- yrityksiin maakunnallisessa ja kansallisessa edunajamisessa
- alue- ja toimialakehittämisessä
- Raahen seudun kehityksen oman toiminnan ja palveluvalikoiman kehittämisessä sekä suuntaamisessa.

## RAAHEN SEUTUKUNTA

Raahen seutukunta on Pyhäjoen, Raahen ja Siikajoen kuntien muodostama **33 000 asukkaan ja 2 100 yrityksen elinvoimainen seutukunta**. Seutukunnan elinkeinorakenne on **yksi Suomen erikoistuneimpia**, mikä johtuu teollisuuden suuresta osuudesta.

**Seutukunnan alueella toimivista yrityksistä valtaosa (95 %) on mikroyrityksiä**, jotka työllistävät 1–9 henkilöä. Yritysmuodoltaan 66 % on yksityisiä elinkeinonharjoittajia ja 24 % osakeyhtiöitä. Yritysten nettoperustanta seutukunnassa on ollut positiivinen.

Seutukunnan työpaikoista suurin osa (75 %) on yksityisellä sektorilla. **Työpaikkaomavaraisuus on seutukunnassa hyvä**. Raahen seutukunnan kunnista ainoa, jossa työpaikkaomavaraisuus on yli 100 %. Kun työpaikkaomavaraisuus on yli 100 %, on alueen työpaikkojen lukumäärä suurempi kuin alueella asuvan työllisen työvoiman lukumäärä.

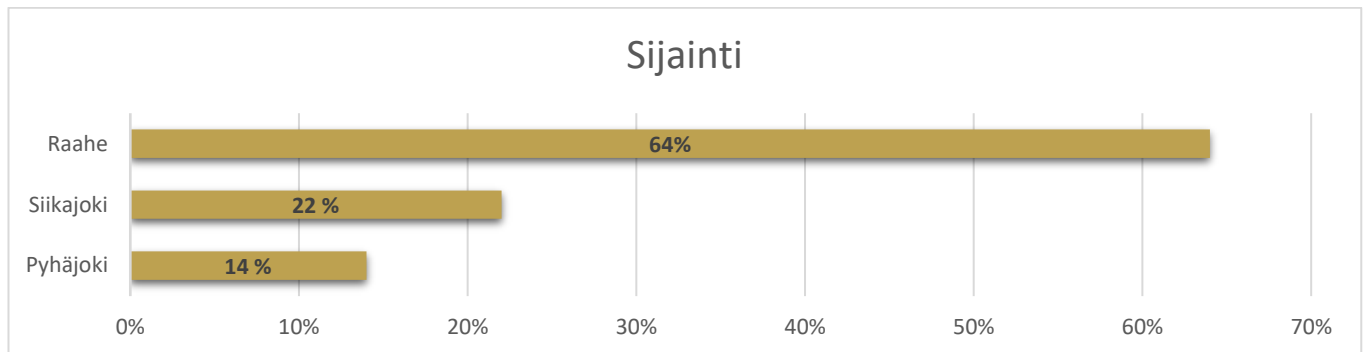
**Raahen seutukunnan työttömyysaste oli syyskuun 2022 lopussa 9,8 %** (koko maassa 8,8 % ja Pohjois-Pohjanmaalla 9,2 %). Alhaisin työttömyysaste seutukunnassa oli Siikajoella (7,2 %) ja korkein Raahessa (10,1 %). Seutukuntaan on kuluvan vuoden aikana kohdistunut useita normaalista poikkeavia tilanteita, jotka ovat kasvattaneet työttömyyttä. Merkittävimpinä vaikuttajina ovat olleet kultakaivoksen vaikeudet, Hanhikivi1-hankkeen kariutuminen ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa. Tästä huolimatta seutukunnan työttömien määrä on vuoden takaiseen verrattuna kasvanut vain noin 50 henkilöllä.

Tänä päivänä Raahen seutukunta tunnetaan perinteisesti vahvan metalliosaamisen lisäksi **kiertotalouden ja ympäristöystävällisen teollisuuden keskittymänä**. Alueemme on Suomen kärkeä tuulivoiman tuottajana ja kasvu jatkuu edelleen, sillä seutukuntaan on suunnitteilla noin 20 puistoa, joihin tulisi enimmillään lähes 300 voimalaa. Puhdas energia liittyy olennaisesti vetytalouteen, johon kohdistuu suuria odotuksia Raahen seutukunnassa. Lisäksi SSAB:n tavoite fossiilivapaaseen terästuotantoon siirtymisestä on merkittävä investointi alueella.

Alueen logistiset edut, kuten Suomen kolmanneksi suurin satama tonnimäärissä mitattuna, hyvät maantieyhteydet ja raideliikenne sekä vahva yritysverkosto etenkin metallialalla vähentävät kuljetuskustannuksia sekä ympäristörasitusta.

# VASTAAJAPROFIILI

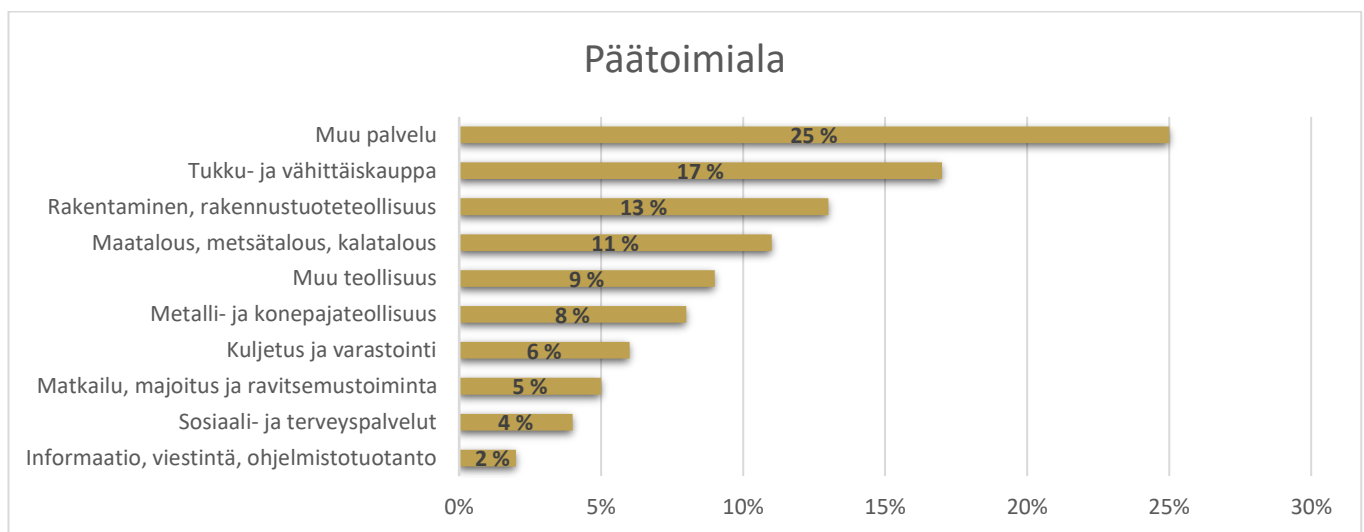
Raahen seutukunnassa toimii noin 2 100 yritystä, joista Raahessa noin 1300, Siikajoella 460 ja Pyhäjoella 260. Yritysbarometriin saatiin vastauksia 209 kappaletta, mikä vastaa 10 % seutukunnan yrityksistä. Määrä laski edellisvuodesta 80 vastaajalla.



Kuva 1. Vastaajayrityksen sijainti

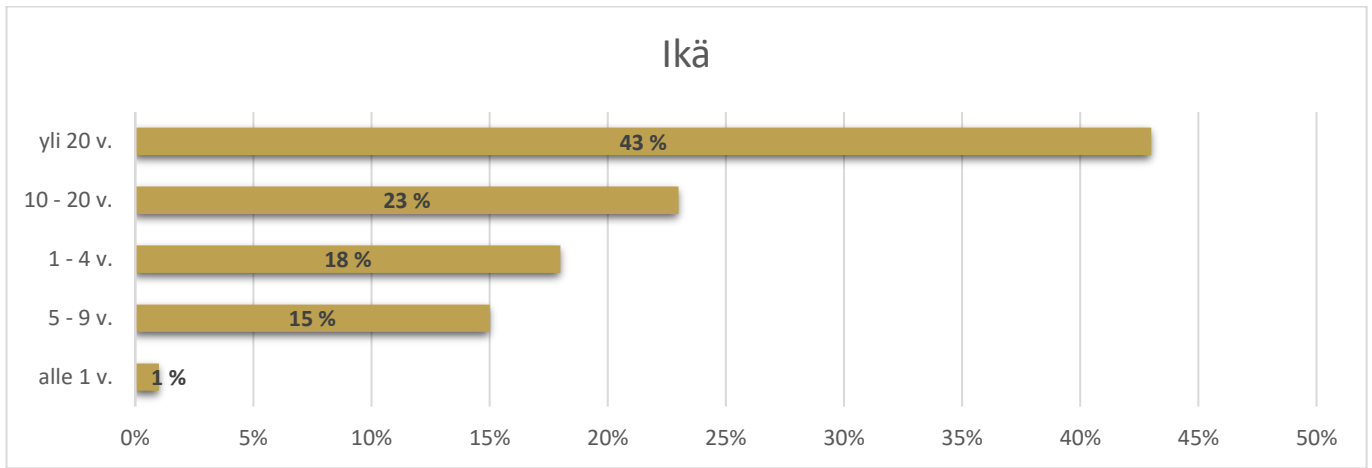
Yritysbarometrissa päätoimialat on jaoteltu virallista toimialaluokitusta hyödyntäen. Kyselyyn haluttiin kattava otanta vastaajia eri toimialoilta, joten määrät eivät heijastele täysin seutukunnan toimialarakennetta. Toimipaikkojen määrällä mitattuna suurimmat alat seutukunnassa ovat:

- maa-, metsä- ja kalatalous, n. 650
- tukku- ja vähittäiskauppa, n. 250
- rakentaminen, n. 200.



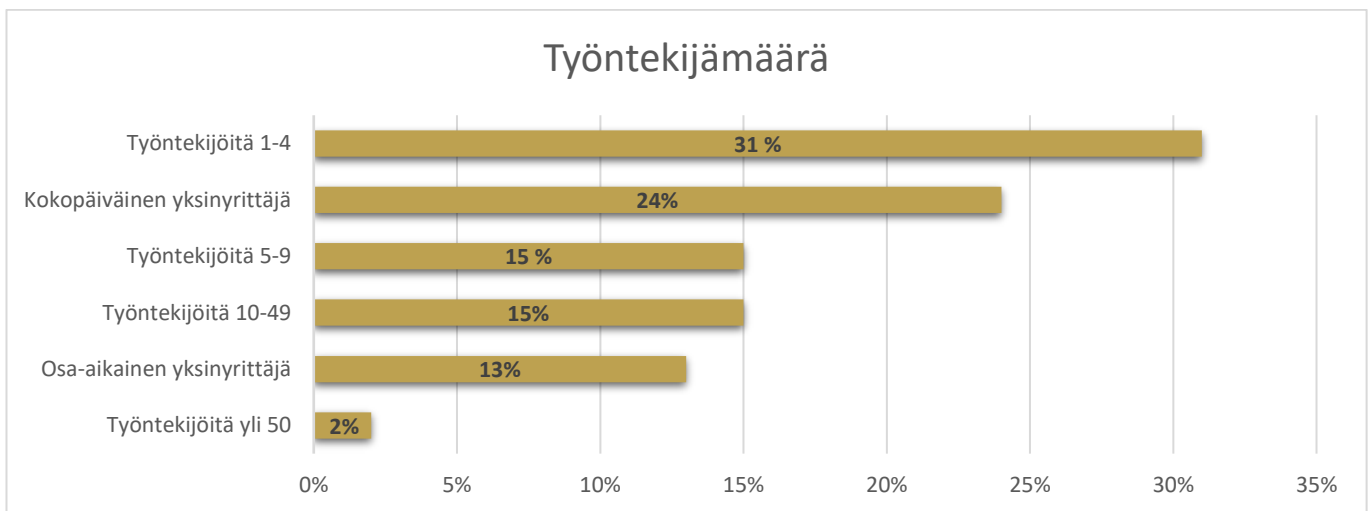
Kuva 2. Vastaajayrityksen toimialajakauma

Vastaajista valtaosa on yli 20 vuotta toimineita mikroyrityksiä, työllistäen alle 5 työntekijää. Tukku- ja vähittäiskaupan, maa-, metsä, ja kalatalouden sekä kuljetuksen ja varastoinnin toimialoilla yritysten ikä on muita toimialoja suurempi. Nuoria yrityksiä (alle 5 v.) vastaajista on eniten it-, viestintä- ja ohjelmistotuotannon, soten sekä muun palvelun toimialoilla.

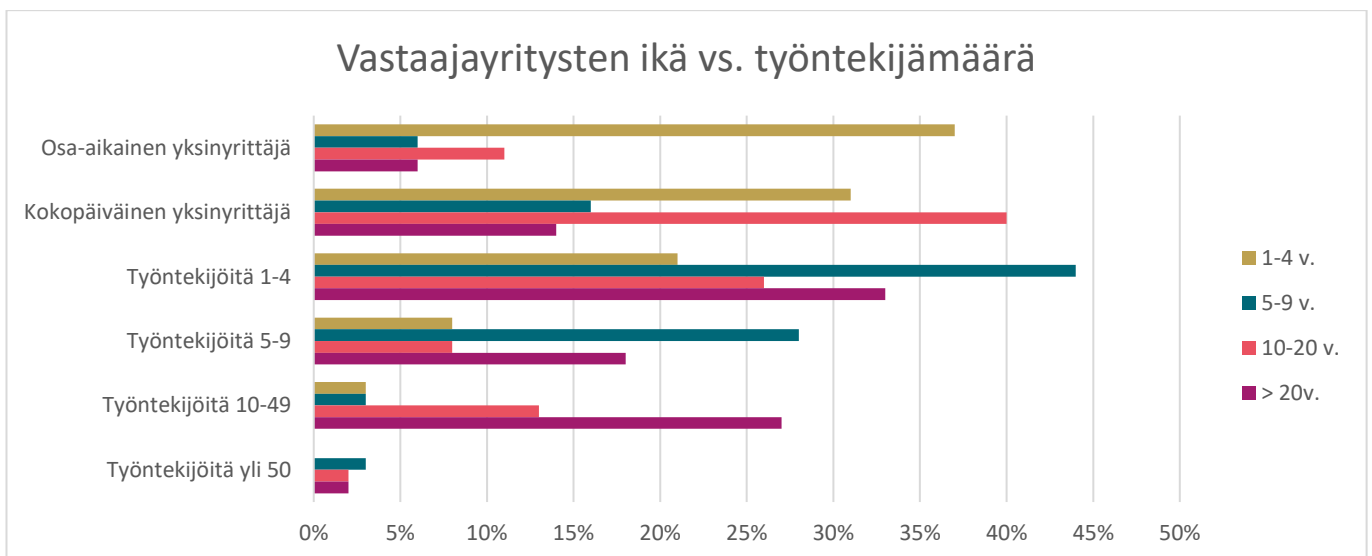


**Kuva 3. Vastaajaryityksen ikä**

Työvoimavaltaisin ala yrityksistä on metalli- ja konepajateollisuus. Kokoaikaisten yksinyrittäjien osuus on vahvinta kuljetuksen ja varastoinnin toimialoilla. Osa-aikaisia yksinyrittäjiä on eniten it-, viestintä- ja ohjelmistotuotannon sekä muun palvelun toimialoilla.

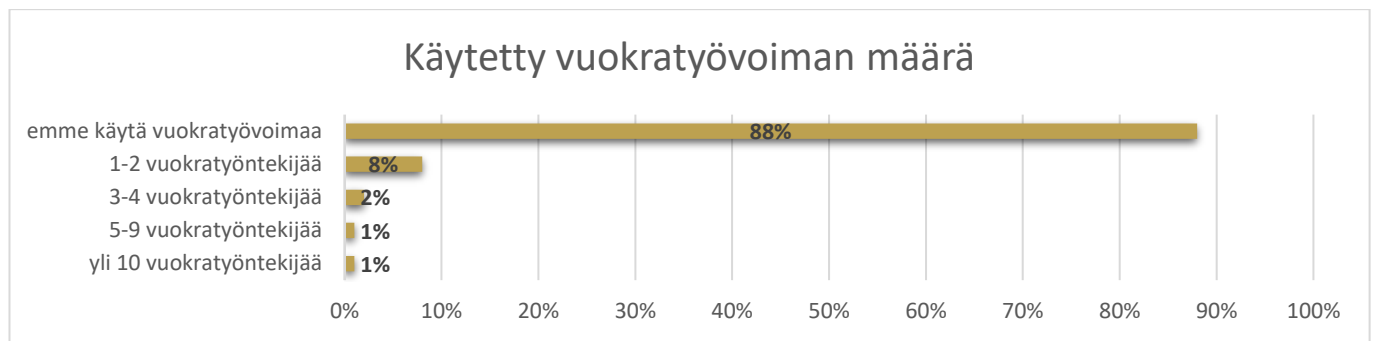


**Kuva 4. Vastaajaryityksen työntekijämäärä**

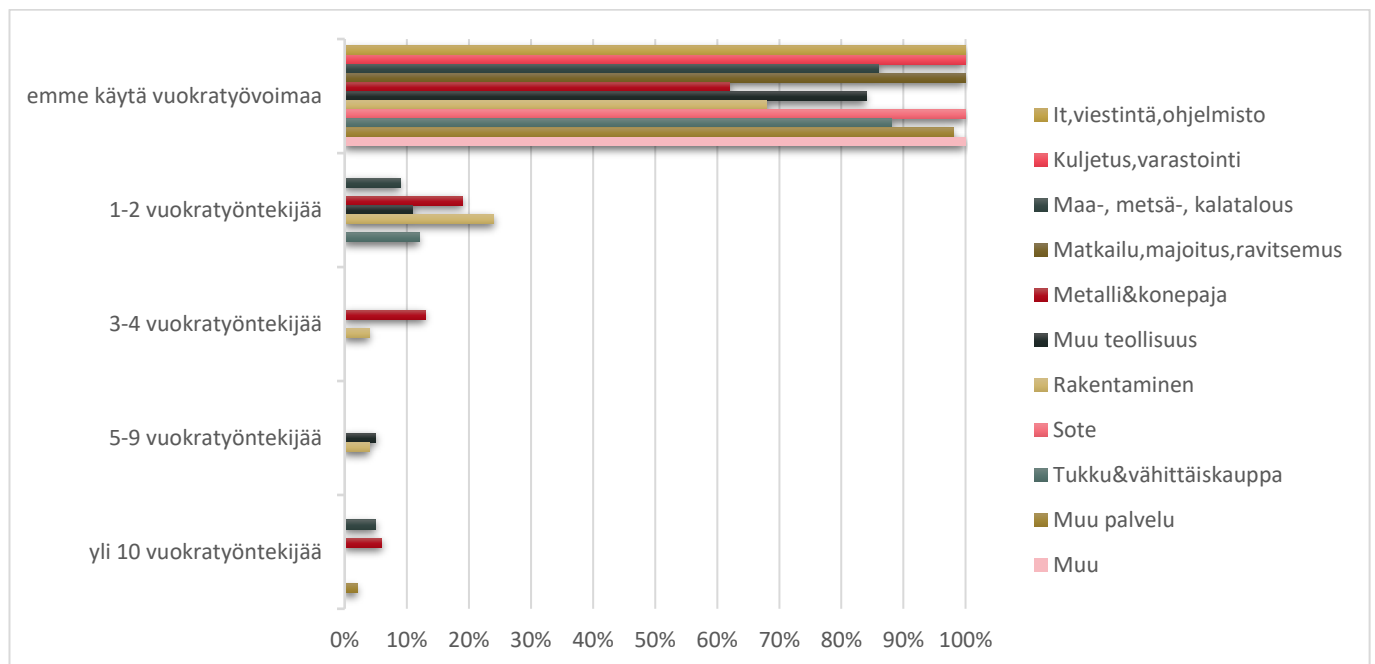


**Kuva 5. Vastaajaryityksen ikä verrattuna työntekijämäärään**

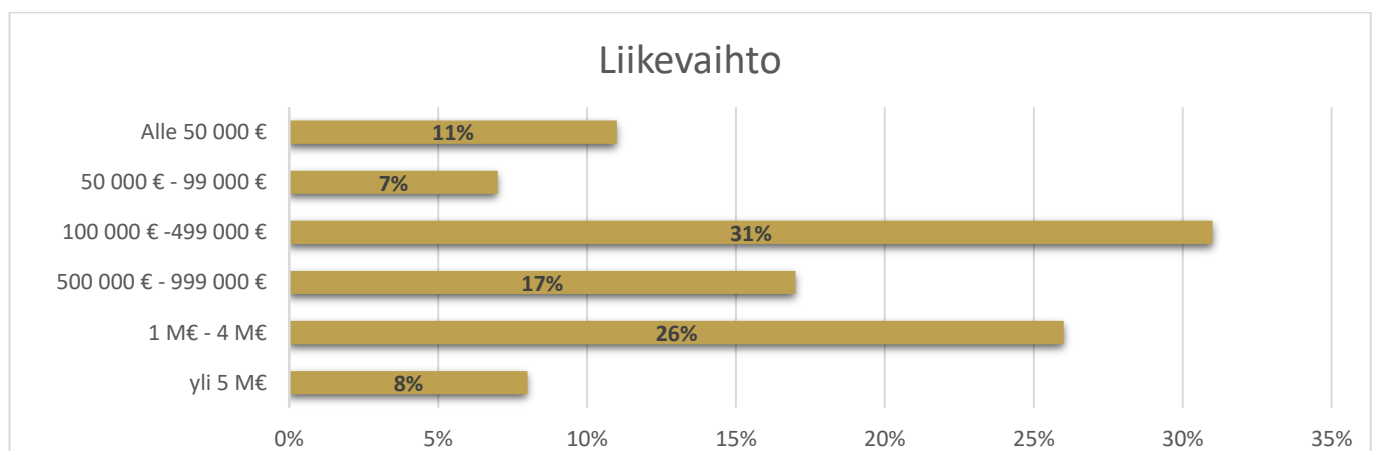
Vuoden 2022 yritysbarometrissa kartoitettiin ensimmäistä kertaa yritysten käyttämän vuokratyövoiman määrää. Valtaosa vastaajista ei käytä vuokratyövoimaa. Eniten vuokratyövoimaa käytetään metalli- ja konepajateollisuudessa sekä rakentamisen toimialoilla.



Kuva 6. Vastaajayrityksen käyttämä vuokratyövoiman määrä



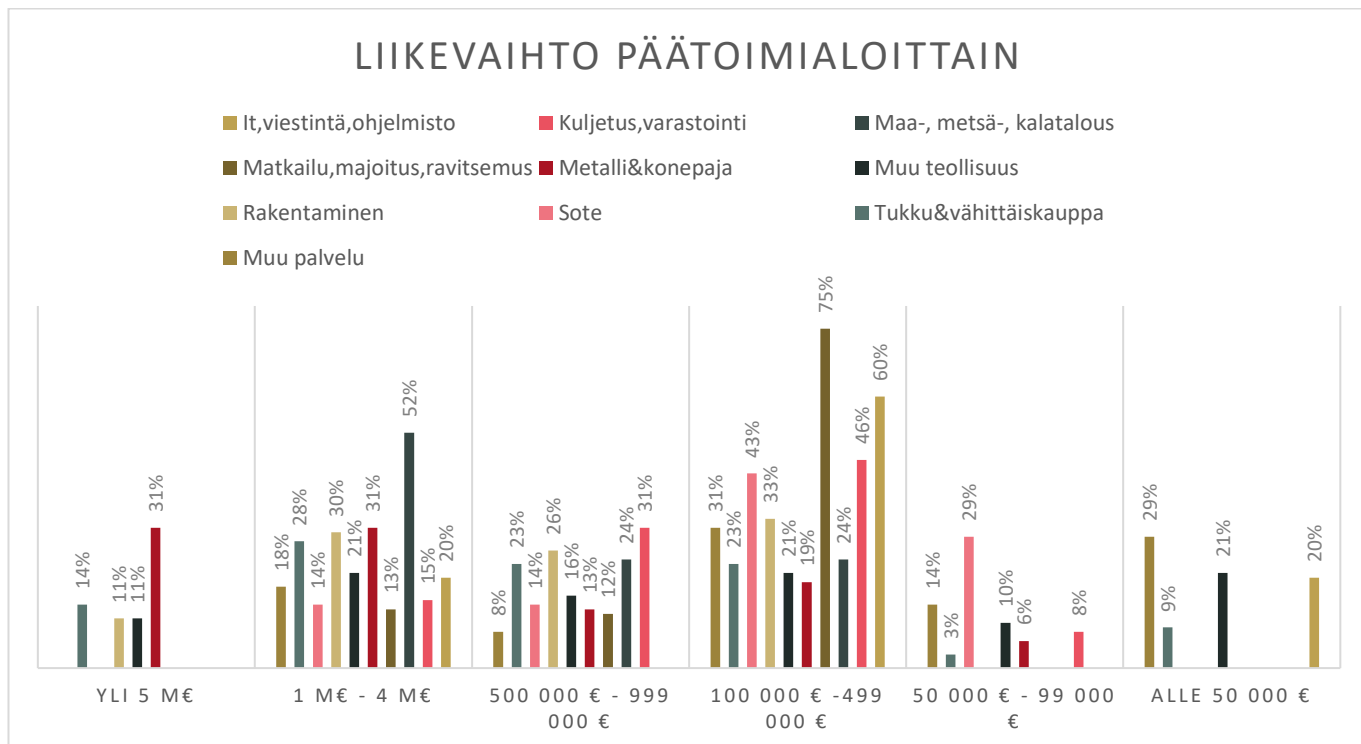
Kuva 7. Vastaajayrityksen käyttämä vuokratyövoiman määrä toimialoittain



Kuva 8. Vastaajayrityksen liikevaihto

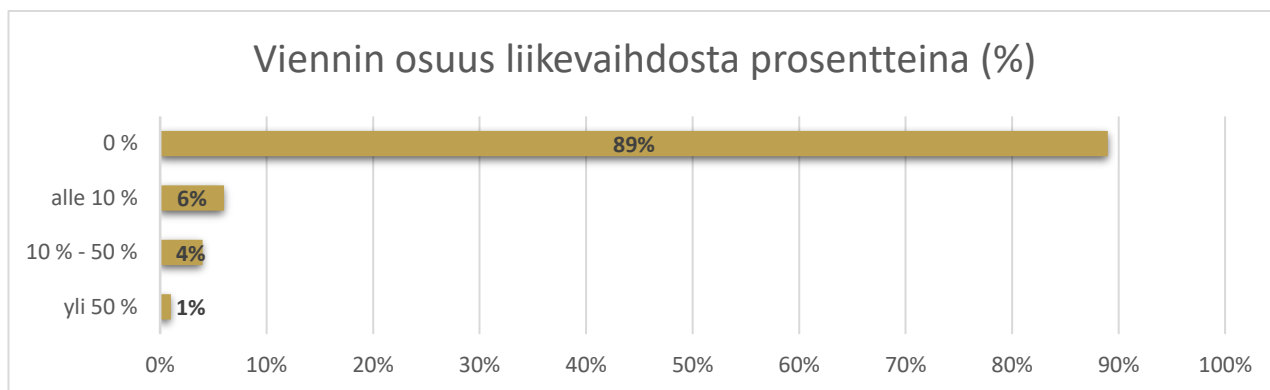


## LIKEVAIHTO PÄÄTOIMIALOITTAIN



Kuva 9. Vastaajayrityksen liikevaihto päätoimialan mukaan

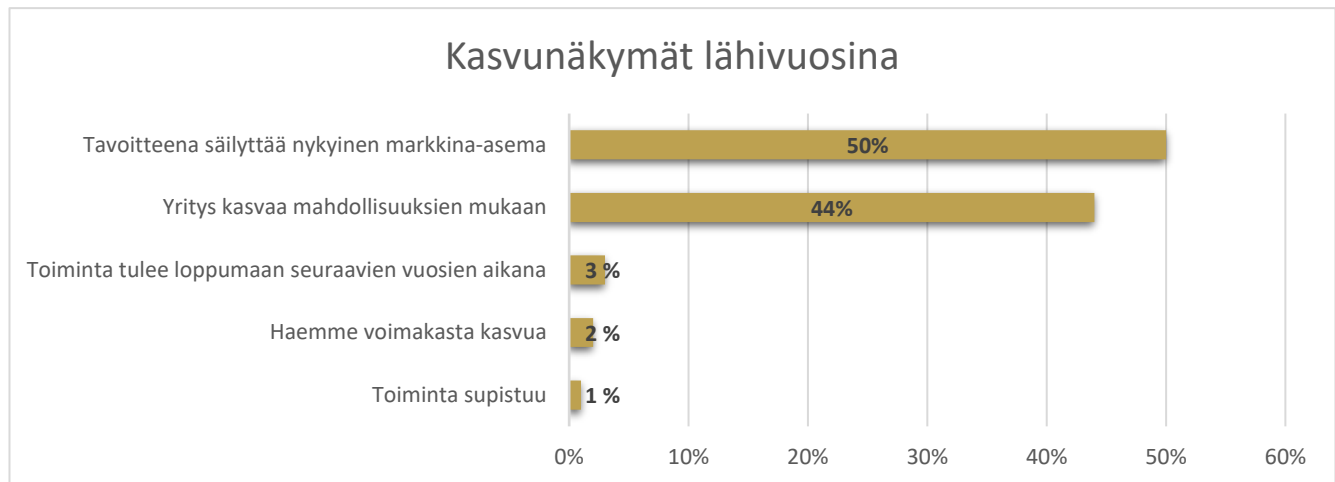
Viennin osuus liikevaihdosta on suurimmalla osalla vastaajista pieni. Vientiä harjoitetaan seutukuntamme yrityksissä erityisesti metalli- ja konepajateollisuudessa.



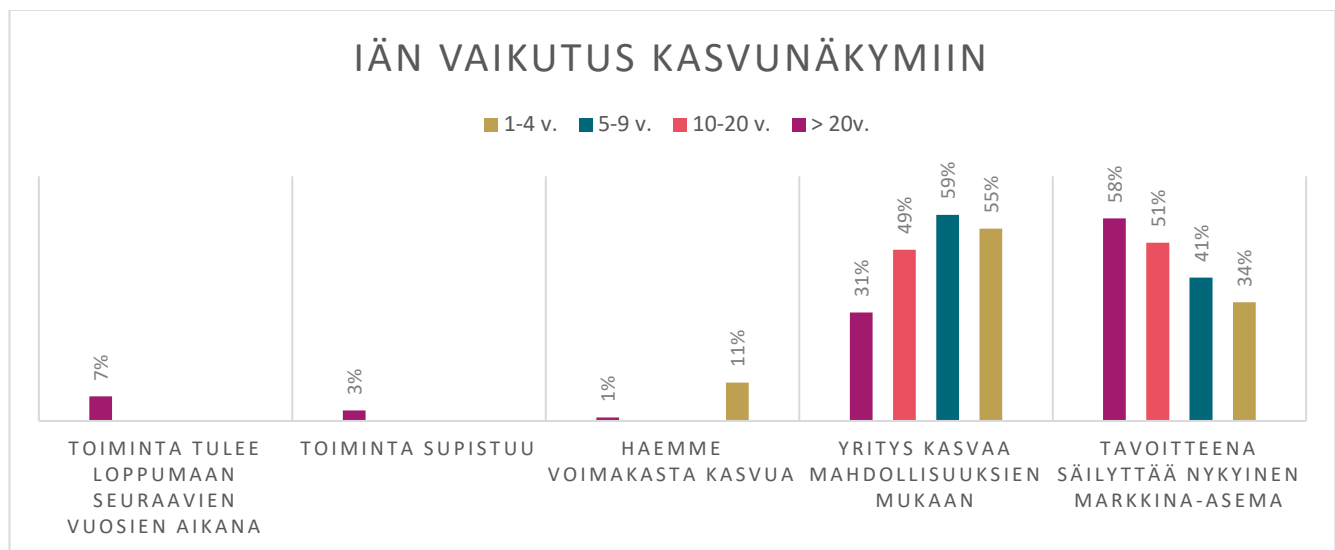
Kuva 10. Vastaajayrityksen viennin osuus liikevaihdosta prosentteina (%)

# YRITYSTEN KASVUNÄKYMÄT LÄHIVUOSINA

Yritysten kasvunäkymät ovat edellisvuotta maltillisemmat. **Puolet vastaajista tavoittelee nykyisen markkina-aseman säilyttämistä ja 44 % aikoo kasvaa mahdollisuuksien mukaan.** Toimintansa lopettavien tai supistavien osuus väheni edellisvuodesta. Suurin syy toiminnan lopettamiselle on edellisvuosien tapaan eläköityminen. Toimialoilla on hyvin samansuuntaiset näkemykset lähivuosien kasvunäkymistä, eikä vastaaja-aineiston pohjalta voida tehdä yleistyksiä esimerkiksi toimialoista, joilla olisi toisia suuremmat kasvunäkymät. Sen sijaan yrityksen iällä on vaikutusta kasvuhalukkuuteen. Kasvuhalut ovat perinteisesti suurimmat yritystoiminnan alkuvaiheessa.



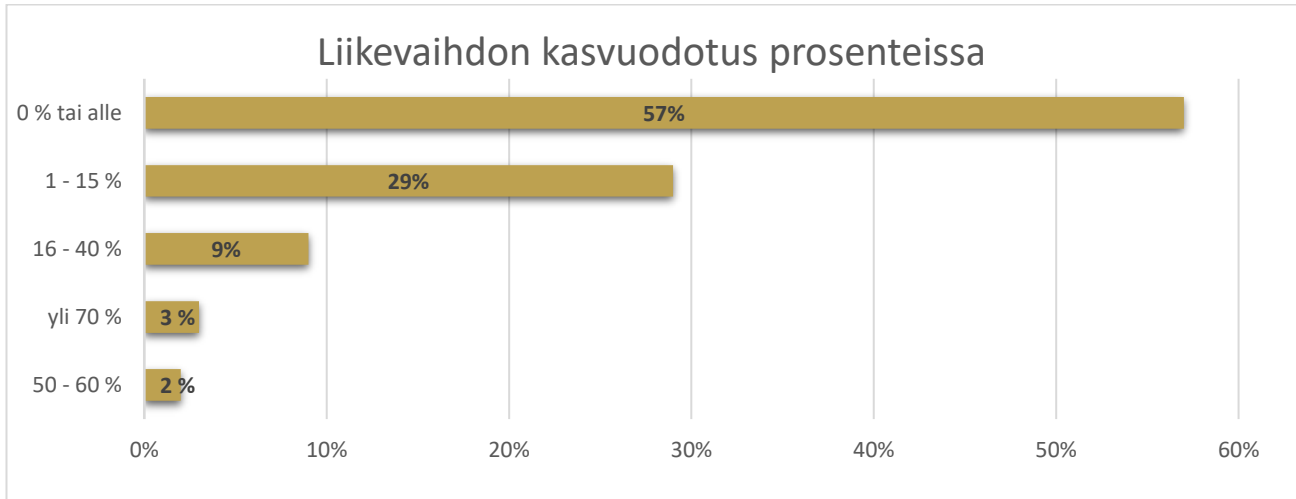
Kuva 11. Vastaajayrityksen kasvunäkymät lähivuosina



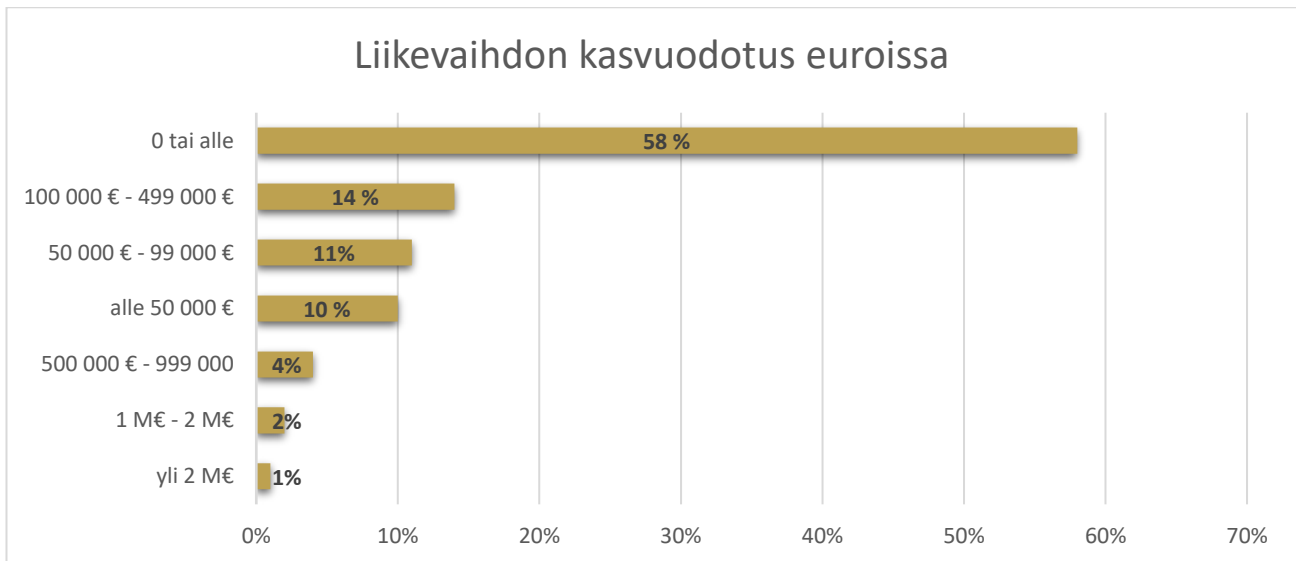
Kuva 12. Yrityksen iän vaikutus kasvunäkymiin

## Liikevaihto

Vastaajien liikevaihdon kasvuodotukset ovat laskeneet rajusti edellisvuodesta. Vastaajista 57 % ennakoi liikevaihdon säilyvän ennallaan tai laskevan seuraavan vuoden aikana. Positiivisimmat arviot liikevaihdon kasvuodotuksista vuodelle 2023 on metalli- ja konepajateollisuuden toimialalla, missä vajaa puolet vastaajayrityksistä tavoittelee 1-15 % ja noin kolmasosa 50-60 % liikevaihdon kasvua seuraavan vuoden aikana.

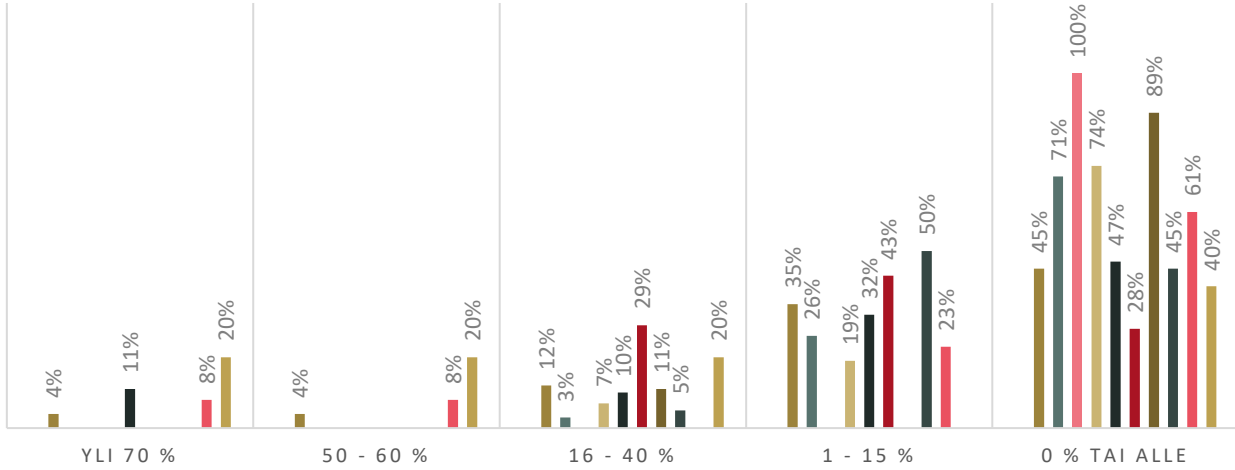
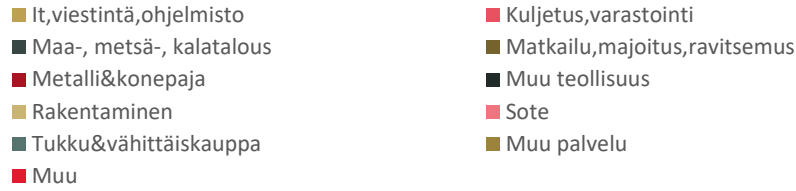


Kuva 13. Vastaajayrityksen liikevaihdon kasvuodotukset vuodelle 2023 prosenteissa (%)



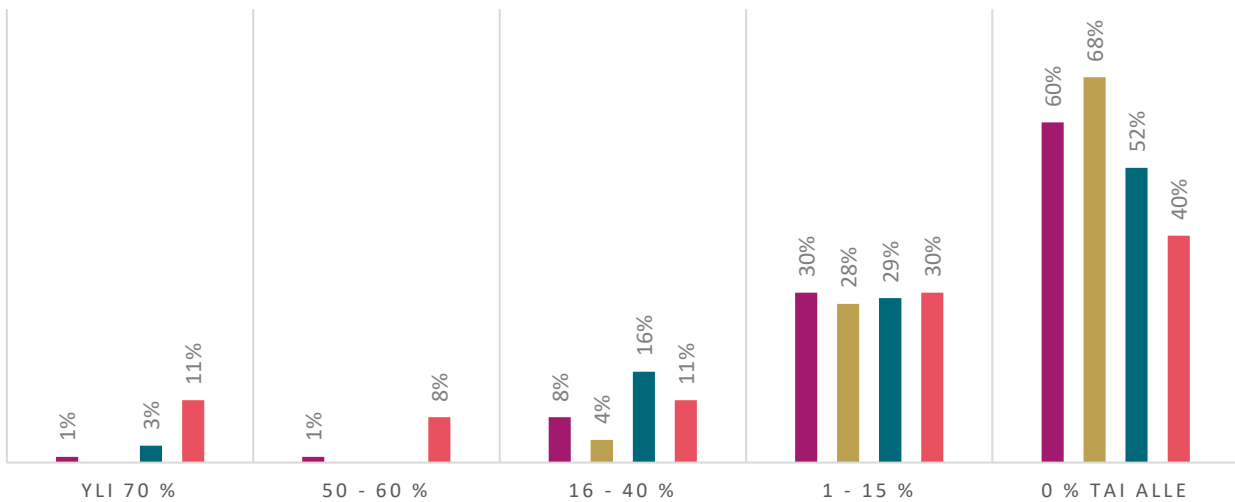
Kuva 14. Vastaajayrityksen liikevaihdon kasvuodotukset vuodelle 2023 euroissa (€)

## LIKEVAIHDON KASVUODOTUS TOIMIALOITTAIN



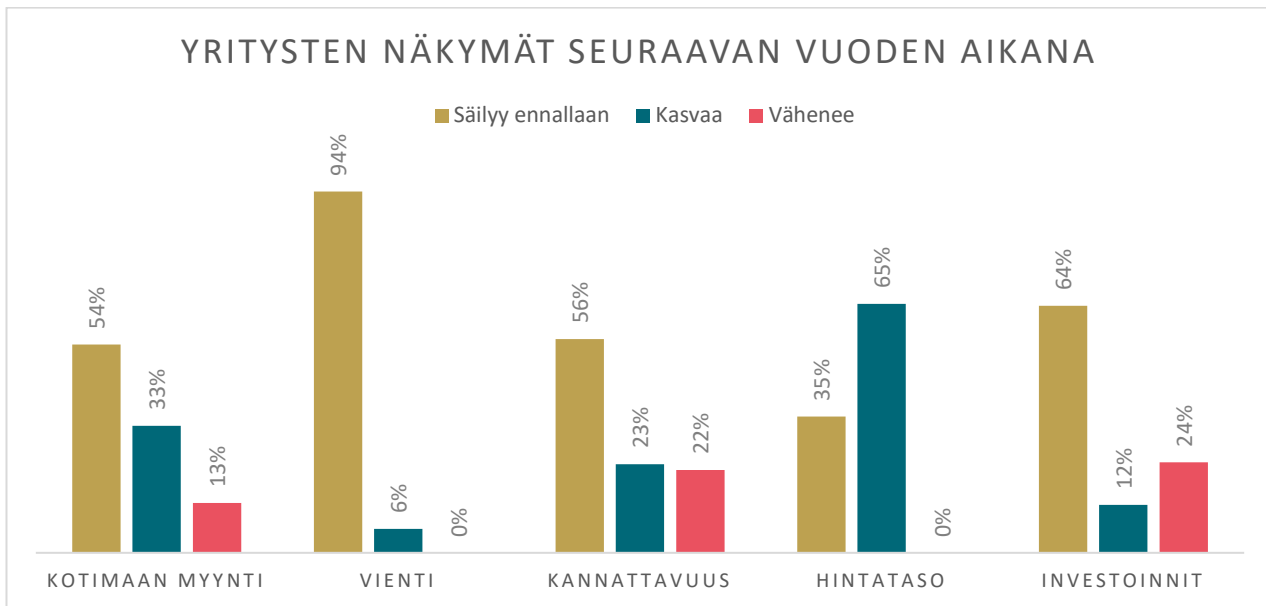
Kuva 15. Vastaajayrityksen liikevaihdon kasvuodotukset vuodelle 2023 toimialoittain

## LIKEVAIHDON KASVUODOTUS IKÄLUOKITTAIN



Kuva 16. Vastaajayrityksen liikevaihdon kasvuodotus (%) vuodelle 2023 ikäluokittain

## Kotimaan myynti, investoinnit, kannattavuus ja hintataso



Kuva 17. Arvio yrityksen näkymistä seuraavan vuoden aikana

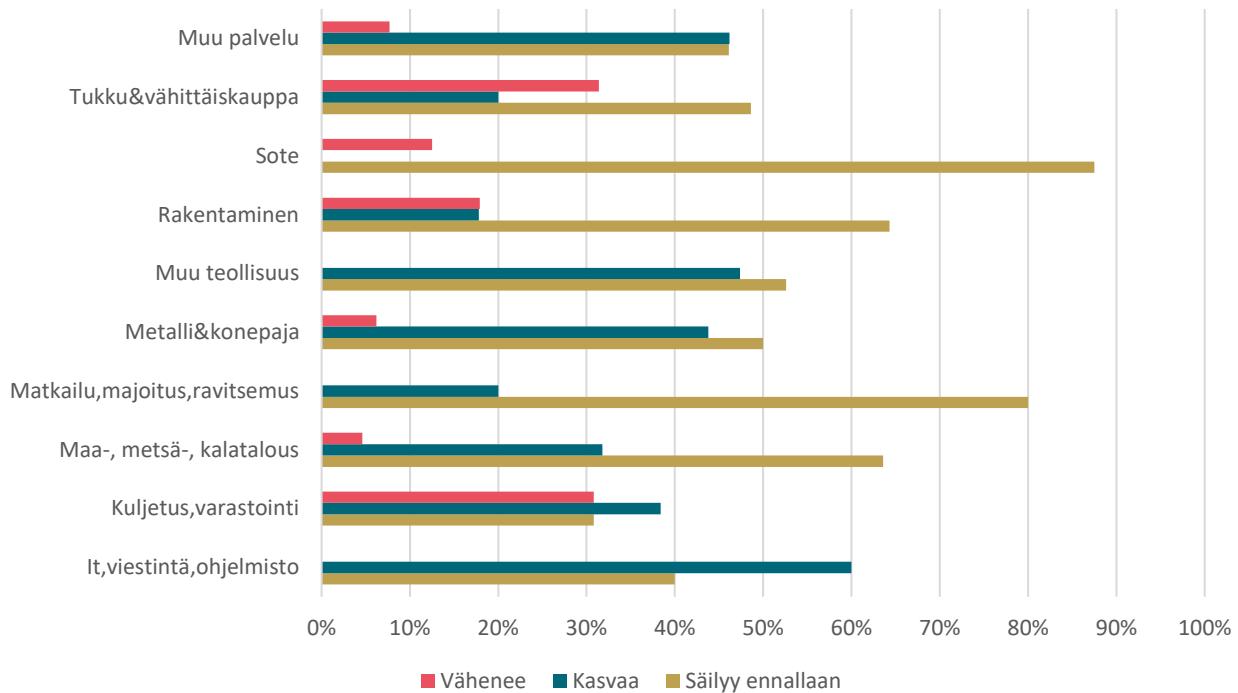
Vastaajien arviot seuraavan vuoden näkymistä ovat hyvin maltilliset. **Kotimaan myynnin, viennin, kannattavuuden ja investointien arvioidaan säilyvän ennallaan seuraavan vuoden aikana.** Vain It-, viestintä- ja ohjelmistotuotannon toimialalla on arvioita kotimaan myynnin ja kannattavuuden kasvusta.

Kuljetuksen ja varastoinnin toimialalla yritysten näkymät kotimaan myynnin kehityksestä seuraavan vuoden aikana vaihtelevat paljon. Vastaajista 30 % arvioi kotimaan myynnin laskevan, 30 % pysyvän ennallaan ja 38 % arvioi kotimaan myynnin nousevan.

Hintatason nousua ennustaa jopa yli puolet vastaajista, mikä poikkeaa rajusti edellisvuodesta, jolloin 57 % arvioi hintatason säilyvän ennallaan ja 38 % nousevan.

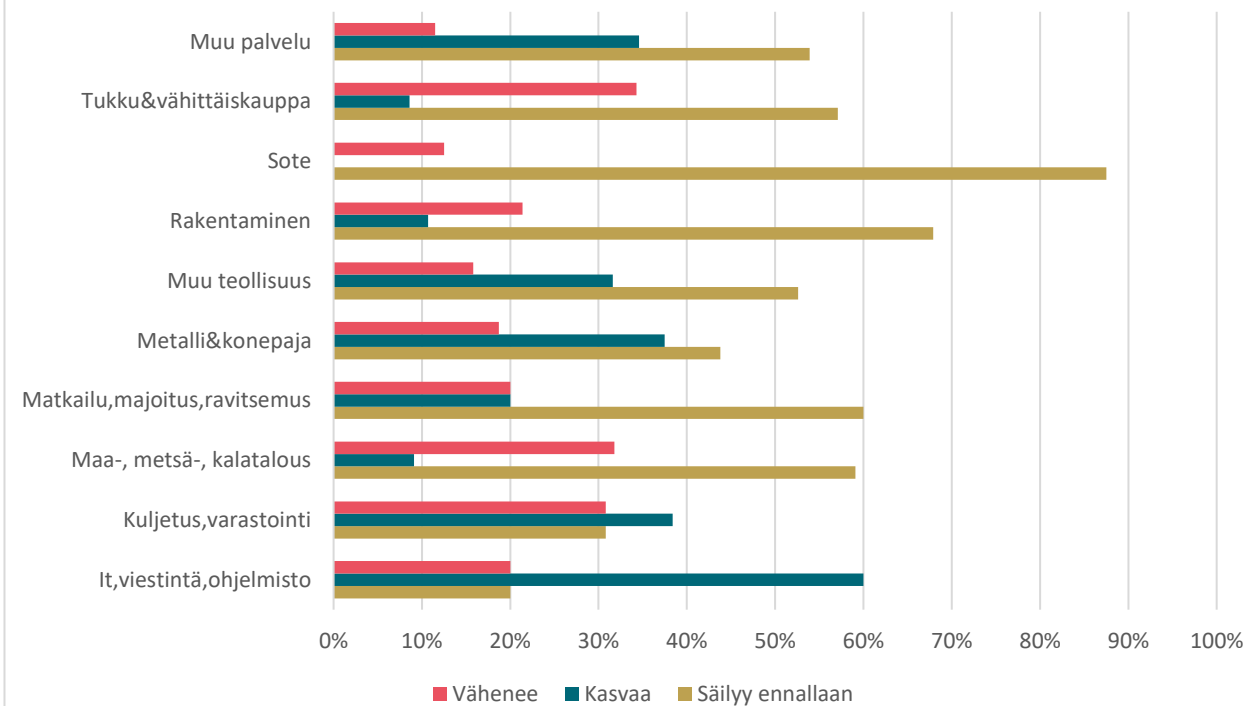
Investointien kasvuarvioita on metalli- ja konepajateollisuuden yrityksissä, joista 37,5 % arvioi investointien kasvavan seuraavan vuoden aikana. Maa-, metsä- ja kalataloudessa 41 % vastaajista arvioi investointien vähenevän seuraavan vuoden aikana.

## Arvio kotimaan myynnin kehityksestä toimialoittain

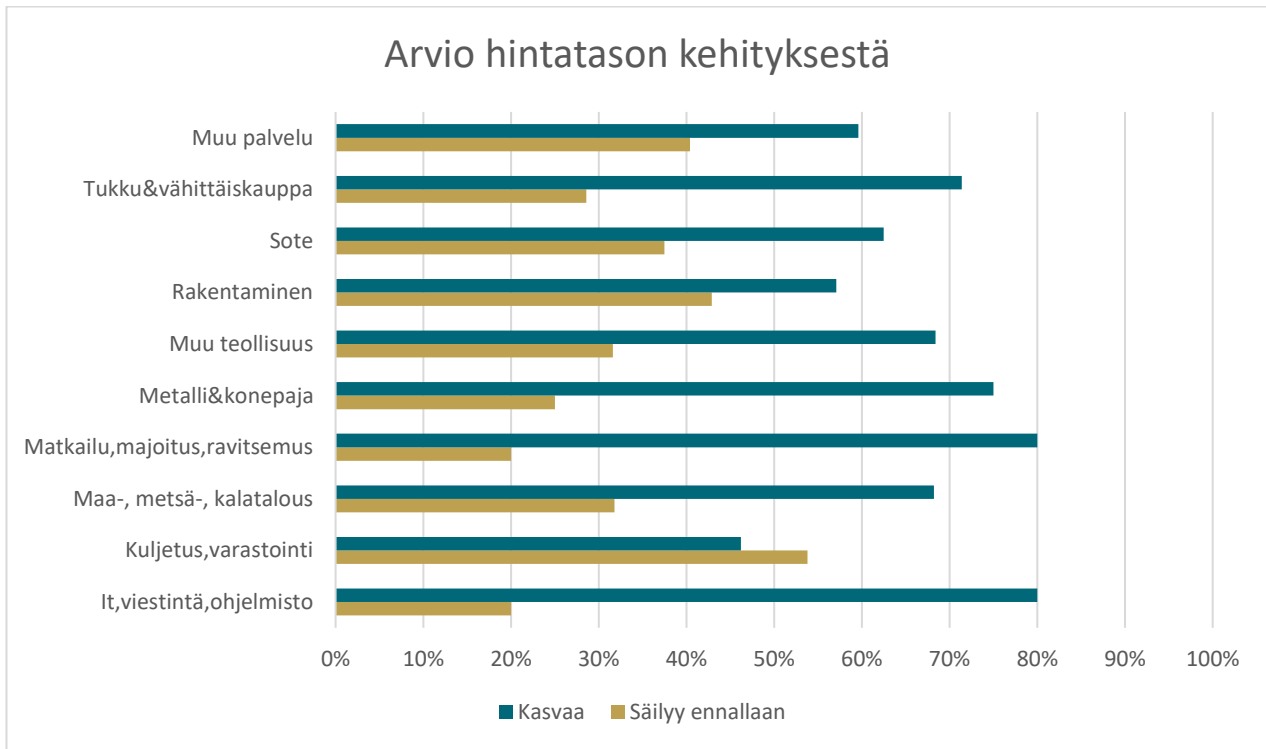


Kuva 18. Toimialojen näkymät kotimaan myynnin kehityksestä seuraavan vuoden aikana

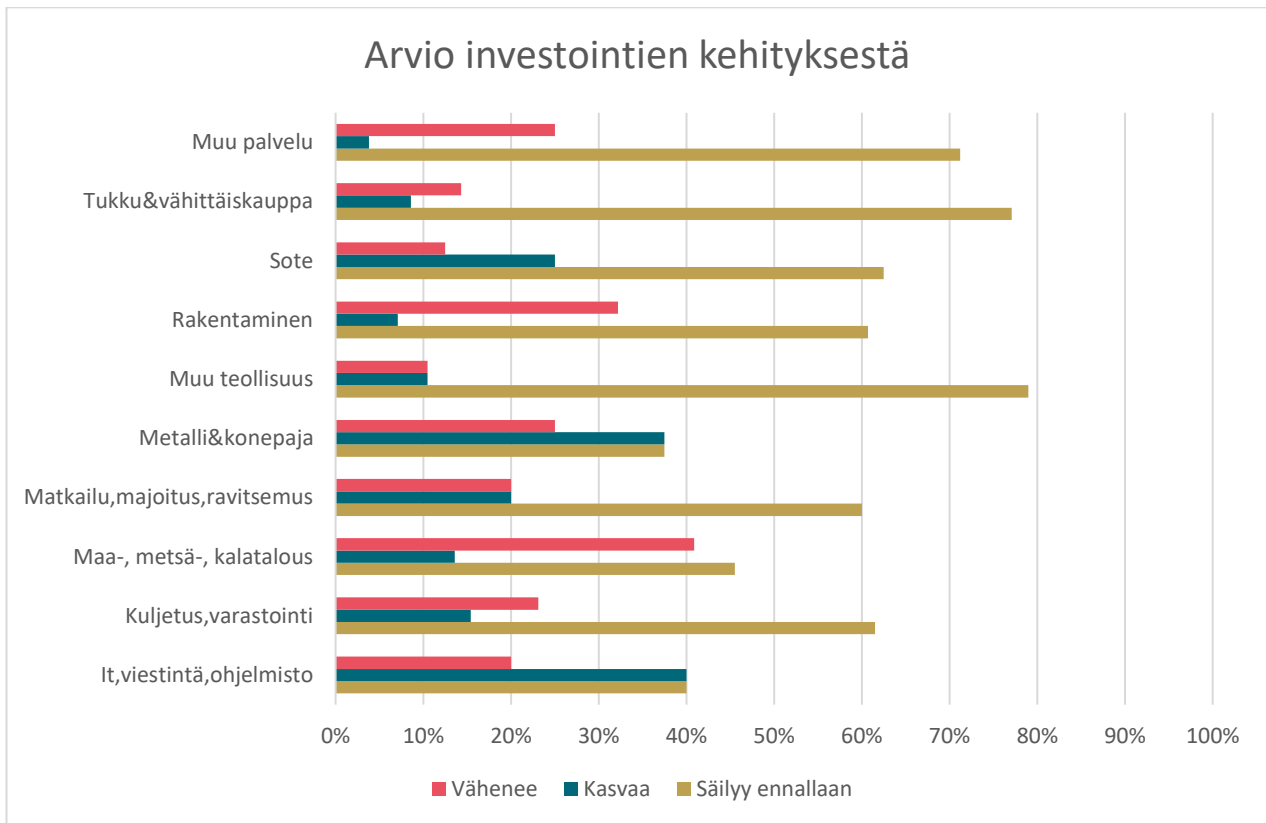
## Arvio kannattavuuden kehityksestä



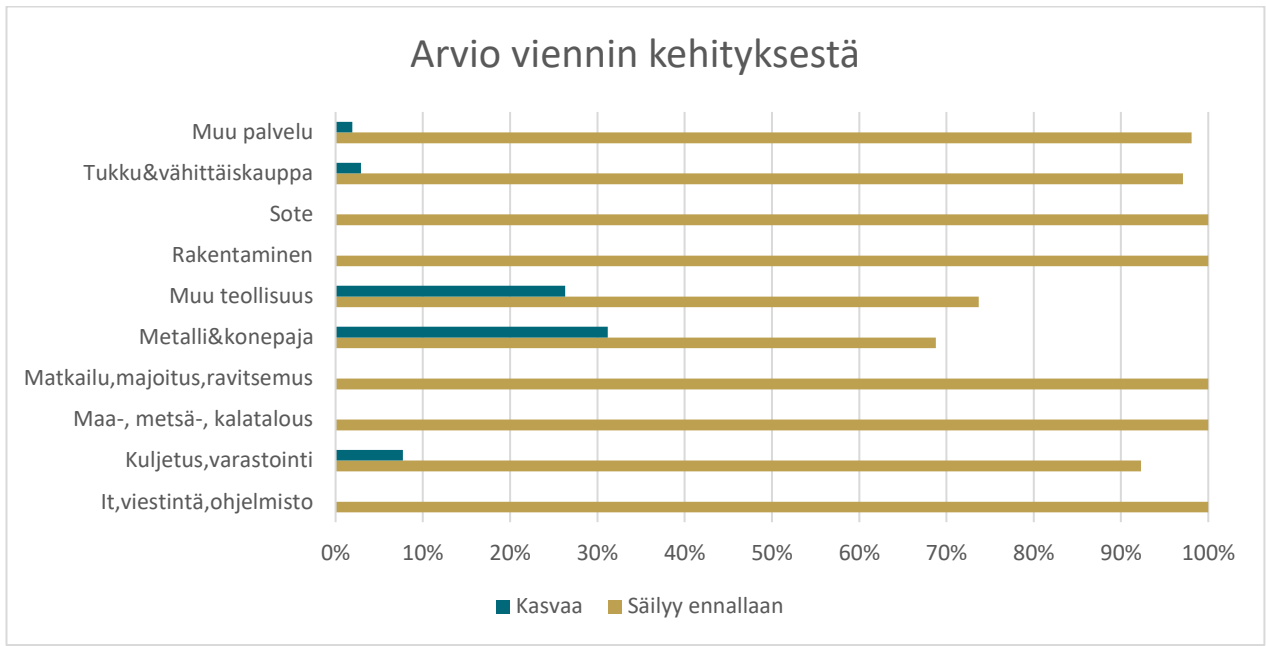
Kuva 19. Toimialojen näkymät kannattavuuden kehityksestä seuraavan vuoden aikana



Kuva 20. Toimialojen näkymät hintatason kehityksestä seuraavan vuoden aikana



Kuva 21. Toimialojen näkymät investointien kehityksestä seuraavan vuoden aikana



**Kuva 22. Toimialojen näkymät viennin kehityksestä seuraavan vuoden aikana**

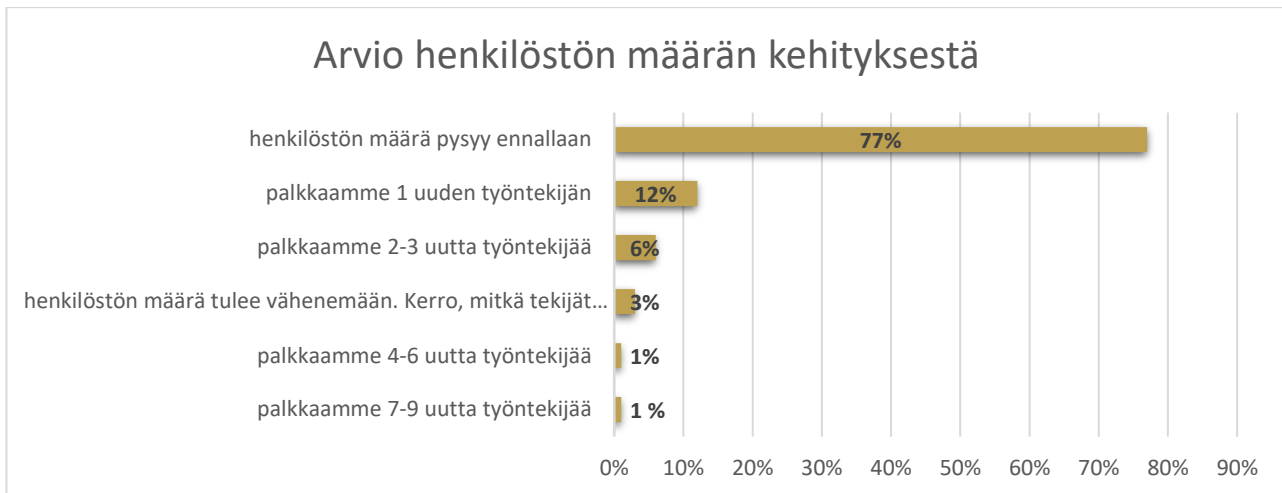


## Henkilöstö

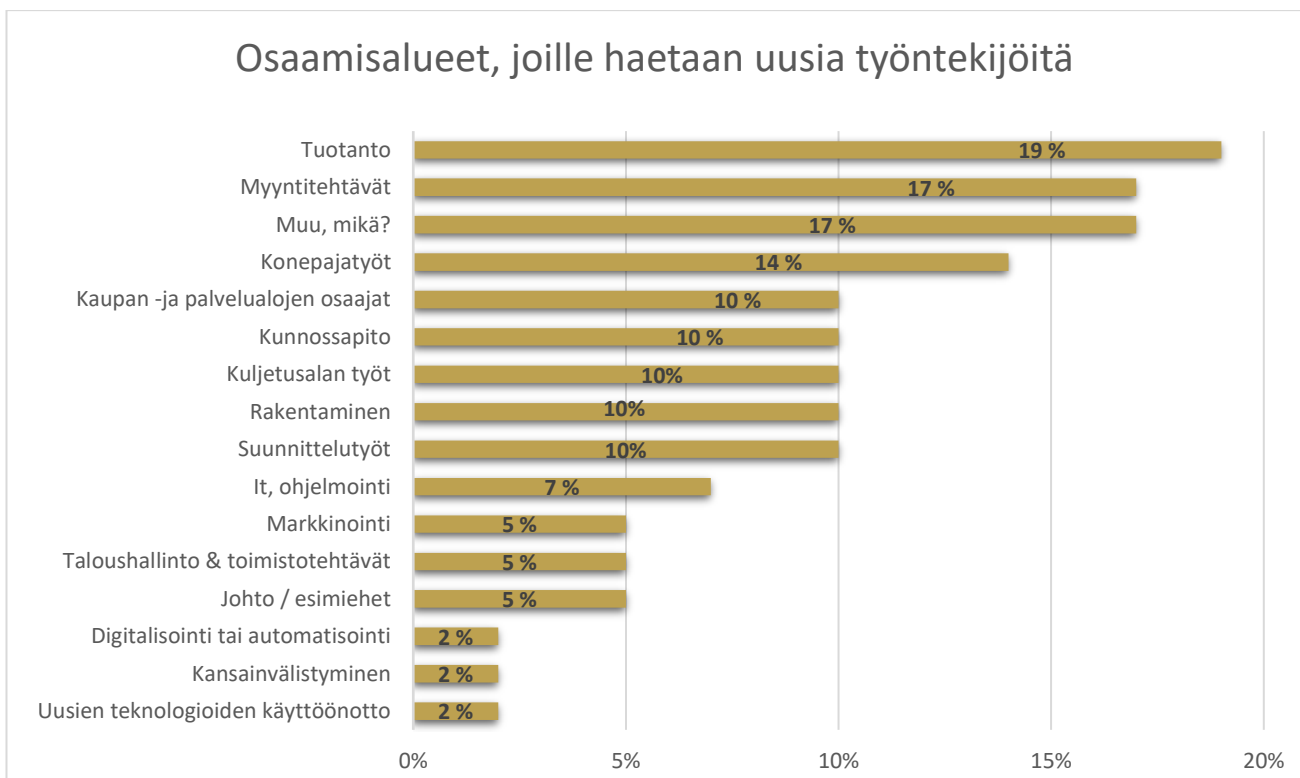
Vastaajien arviot kotimaan myynnin, kannattavuuden ja investointien säilymisestä ennallaan seuraavan vuoden aikana ovat linjassa myös henkilöstön määrän kehityksen kanssa. **77 % yritysbarometrin vastaajista arvioi henkilöstön määrän pysyvän ennallaan vuoden 2023 loppuun mennessä.**

**Henkilöstön palkkaus on yritysten pääasiallinen kasvun ja kehittymisen keino.** Yrityksissä henkilöstötarpeita on hyvin monenlaisia, painottuen yritysbarometrin vastaajien mukaan tuotanto- ja myyntitehtäviin. Rekrytoitavien henkilöiden tutkinnon tasolla ei ole vastaajista 46 % mukaan väliä, 34 % toivoo toisen asteen tutkintoa ja 15 % korkea-asteen tutkintoa.

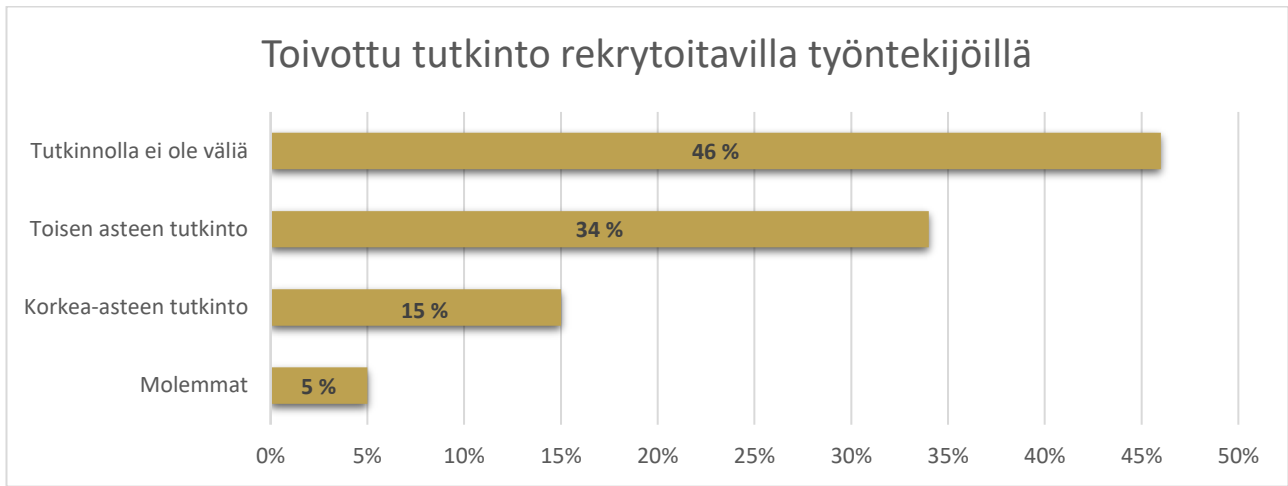
Arviot henkilöstön määrän vähenemisestä on säilynyt edellisen vuoden tasolla (3 %).



Kuva 23. Vastaajayrityksen arviot henkilöstön määrän kehityksestä vuoden 2023 loppuun mennessä



Kuva 24. Osaamisalueet, joille vastaajayritykset ovat hakemassa uusia työntekijöitä



Kuva 25. Rekrytoitavilta työntekijöiltä toivottava tutkinto

#### Minkälaista osaamista yrityksessänne tarvitaan tällä hetkellä lisää?

Strategian, yritysjohdon ja myynnin johtamisen koulutus workshop-tyyppisenä koulutuksena.
Ajantasainen kurssi talous-, verotus- yms. asioista yrittäjille.
Trukkikurssi
Yrittäjille Kiila-kuntoutus
Teräsrakentamisen ohjelmistokehittämisen koulutus.
Raskaan teollisuuden kunnossapitotöihin liittyviä koulutuksia.
Steeladvanced ja Robot structure analysis -koulutukset esim. Oulun yliopistosta muutaman päivän koulutuksena yksilöopetuksena.
Raskaan kaluston renkaiden pinnoitus -koulutus
Luokkahitsauskoulutus
Hätäensiapukurssi
Hitsauskoulutus
Ääni-, valo- ja videotekniikan koulutus
Tulityökorttikoulutus
Oppisopimuskoulutus

# YRITYSTEN KASVU JA KEHITTYMINEN

## Kasvun ja kehittymisen keinot

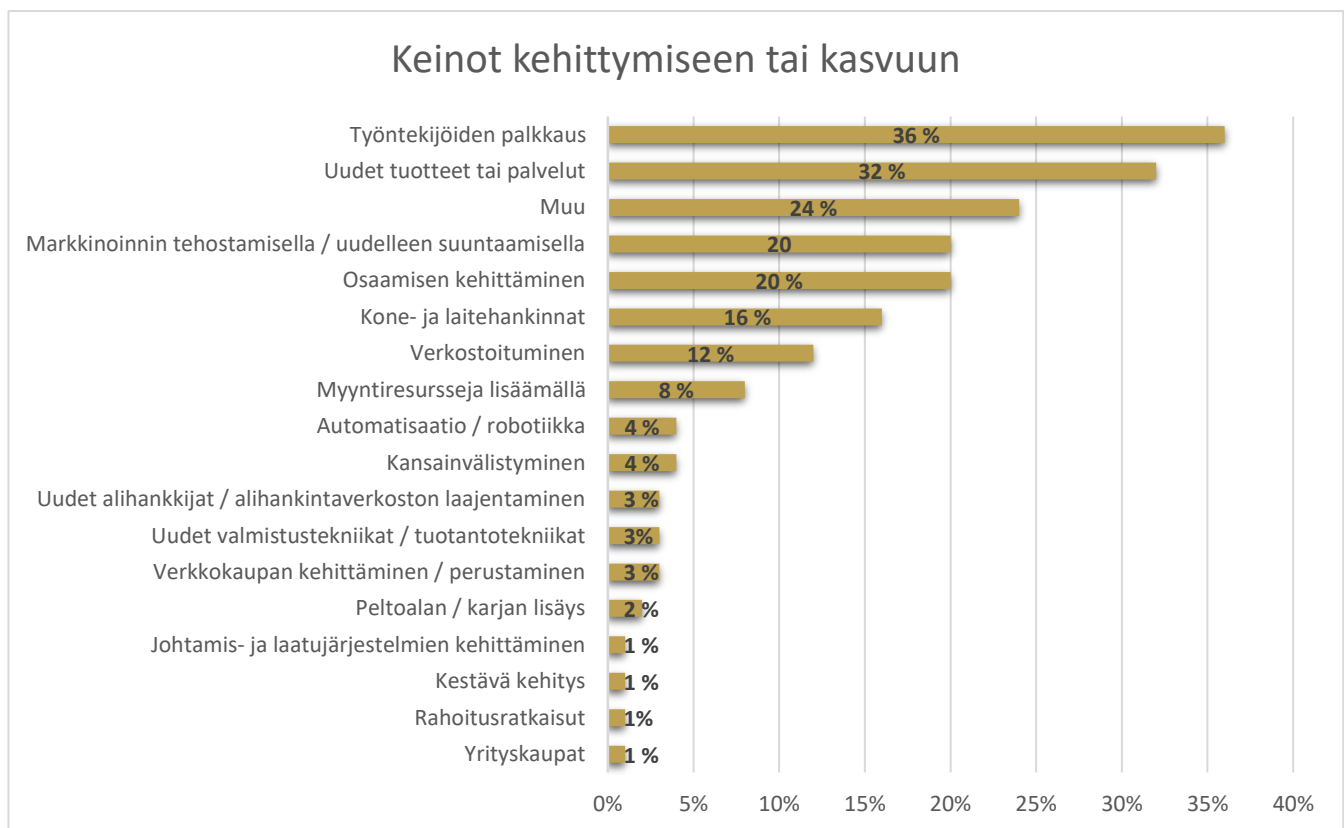
**Kasvun ja kehittymisen ensisijaiseksi keinoksi nousi edellisvuosista poiketen työntekijöiden palkkaus.** Aikaisempina vuosina ensisijaisena keinona on koettu myynti ja markkinointi. Työntekijöiden palkkaus oli edellisvuonna sijalla neljä. **Palkkaus nähdään vahvimpana keinona rakentamisen sekä metalli- ja konepajateollisuuden toimialoilla.**

**Toisena keinona yrittäjät näkevät uudet tuotteet ja palvelut,** minkä merkitys on noussut edellisvuosista. Vahvimmin uudet tuotteet ja palvelut nähdään kasvun ja kehittymisen keinona sosiaali- ja terveydenhuollon sekä metalli- ja konepajateollisuuden vastaajayrityksissä.

Yhtenä tekijänä uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseksi ja syntyiselle voidaan nähdä mm. vihreä siirtymä, sähköautojen yleistyminen, energiakriisi, sote-uudistus ja Ukrainan sota. Nämä ovat aikaansaaneet muutosta yritysten kysynnässä, mikä vaikuttaa uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen.

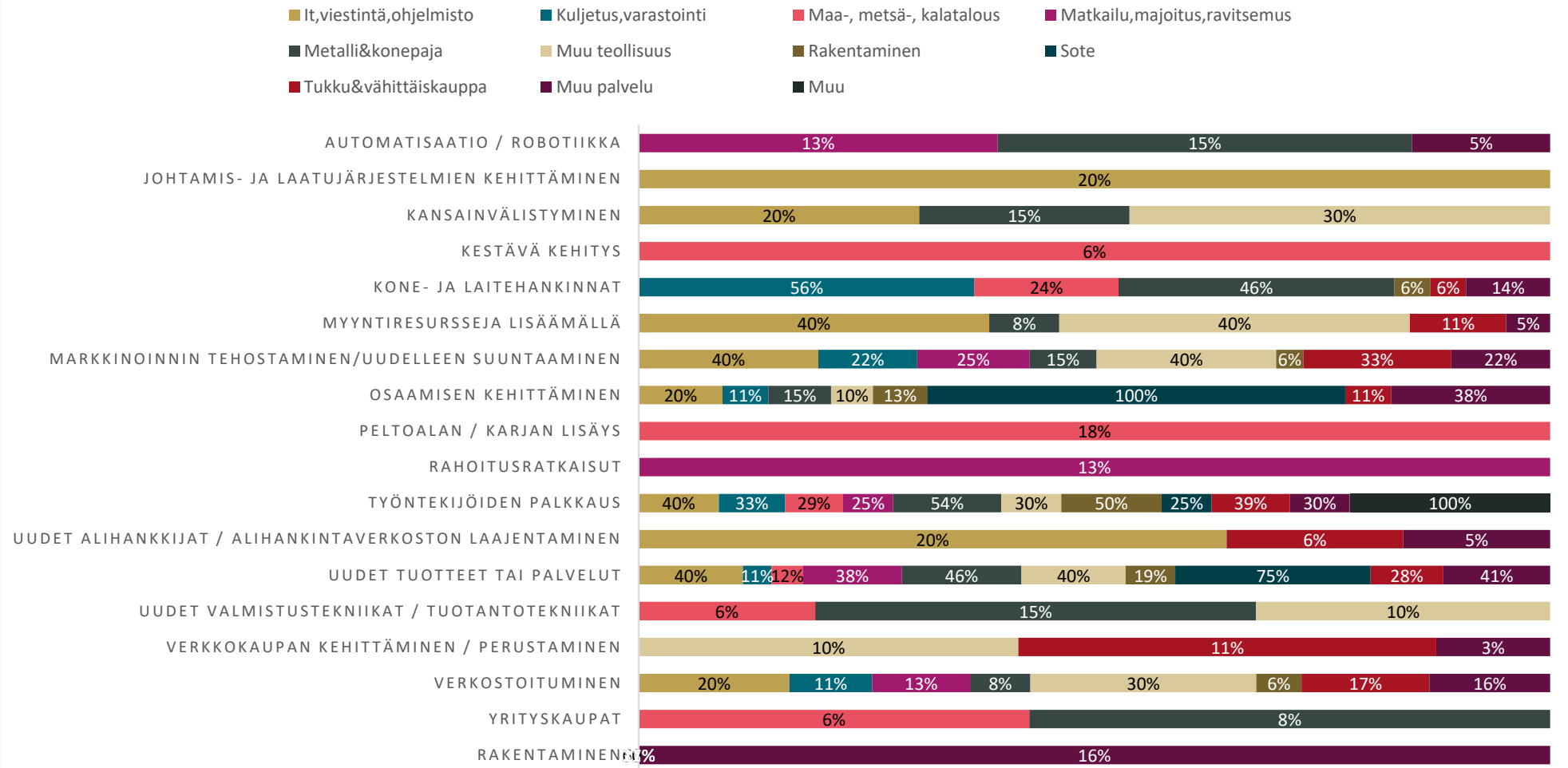
Kolmantena kasvun ja kehittymisen keinona oli vaihtoehto muu, mikä pitää sisällensä toimialakohtaisia keinoja, kuten tuotannon tehostaminen, energiatehokkuuden parantaminen, jalostusasteen nostaminen, tuotekehitys, asiakkuuksien entistä parempi hoito, toimipisteiden määrän lisääminen sekä tehtyjen investointien täysimääräinen käyttöönnotto.

**Sosiaali- ja terveydenhuollon vastaajista ensisijainen kasvun ja kehittymisen keino on osaamisen kehittäminen,** toisena tulevat uudet tuotteet ja palvelut. **Metalli- ja konepajateollisuudessa palkkauksen jälkeen toisena tulevat uudet tuotteet ja palvelut sekä laitehankinnat.** Kuljetuksen ja varastoinnin toimialalla ensisijaisin keino on kone- ja laitehankinnat. Muilla toimialoilla kasvun ja kehittymisen keinoissa on enemmän hajontaa.



Kuva 26. Vastaajayritysten keinot hakea kehittämistä ja kasvu

## KASVUN JA KEHITTÄMISEN KEINOT



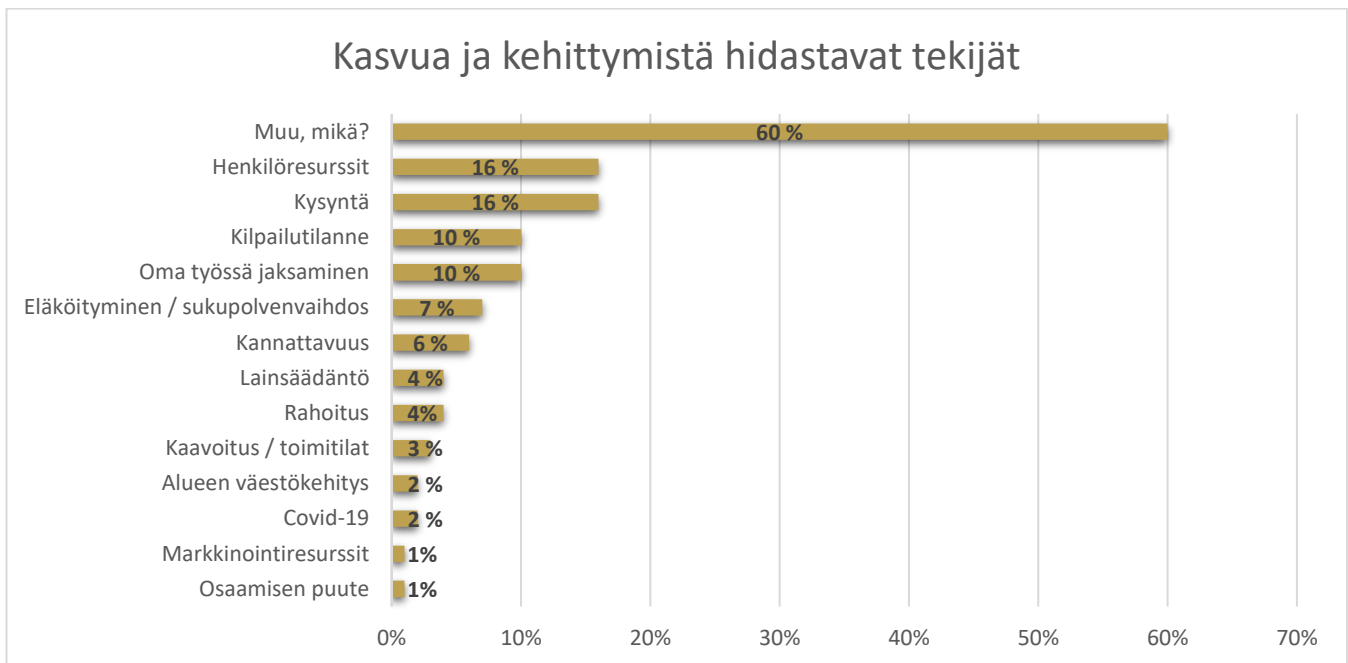
Kuva 27. Vastaajayritysten kasvun ja kehittämisen tärkeimmät keinot toimialoittain

## Kasvun ja kehittymisen hidasteet

**Kasvun ja kehittymisen hidasteet ovat muuttuneet hyvin paljon edellisvuodesta.** Covid 19 pandemia on väistynyt ensisijaisena hidasteena ja sen merkitys on enää 2 % luokkaa. **Merkittävimiksi hidasteiksi ovat nousseet yleinen maailmanpoliittinen tilanne sekä osaavan ja ammattitaitoisen työvoiman saannin heikkous.** Toisella sijalla ovat kysyntä ja henkilöresurssit, kolmantena kilpailutilanne sekä oma työssä jaksaminen.

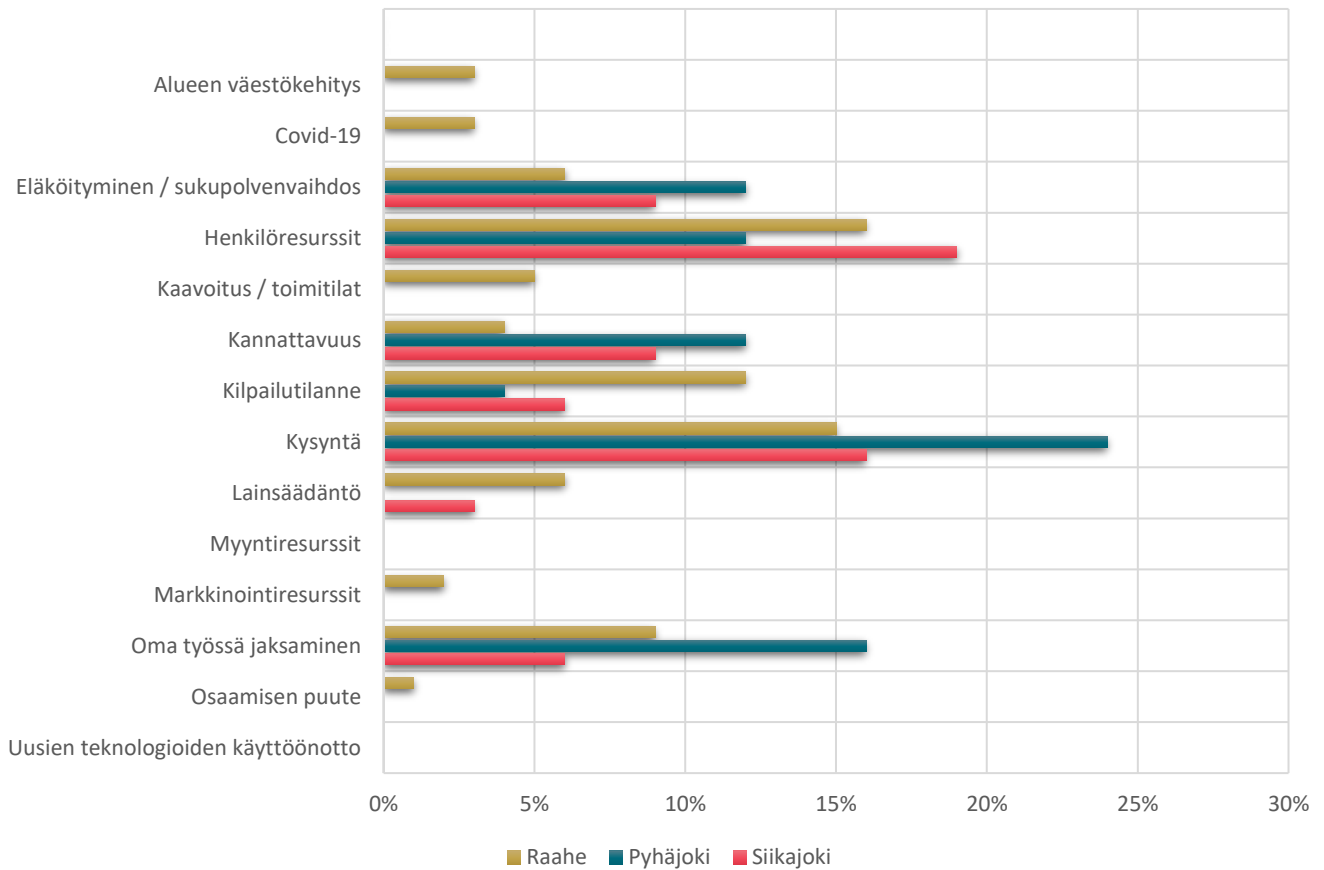
Kysynnän merkitys hidasteena on noussut merkittävästi edellisvuodesta. Vuotta aiemmin vastaajista 7 % arvioi kysynnän hidastavan kasvua ja kehittymistä, kun nyt vastaava luku on 16 %. Tukku- ja vähittäiskaupan yrityksissä kysyntä nähdään merkittävimpana hidasteena, sekä toimialoista eniten myös kilpailutilanne.

Oman työssä jaksamisen osuus kasvua ja kehittymistä hidastavana tekijänä on laskenut edellisvuodesta. Matkailun-, majoituksen- ja ravitsemuksen aloilla oma työssä jaksaminen on vastaajatoimialoista eniten hidastava tekijä.



Kuva 28. Vastaajayrityksien kasvua ja kehittymistä hidastavat tekijät

## Yritysten kasvun ja kehittymisen hidasteet kunnittain



Kuva 29. Vastaajayrityksien kasvun ja kehittymisen hidasteet kunnittain

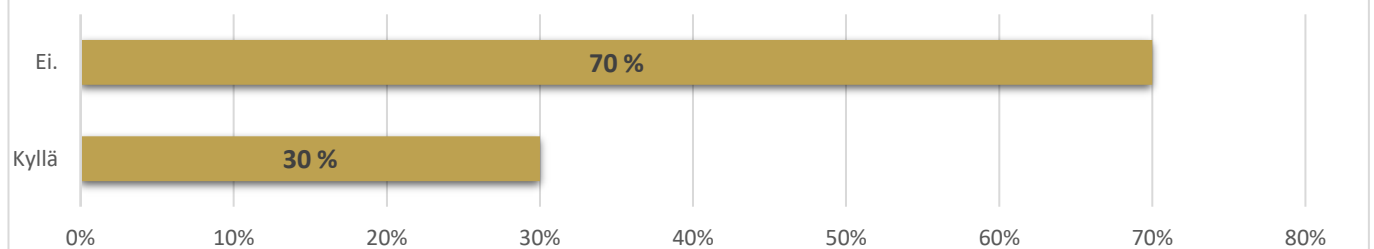
## Alihankintaverkostot

Raahen seutukunnassa on paljon alihankinta- ja yhteistyöverkostoja etenkin teollisuuden toimialoilla.

Yritysbarometrissa kartoitettiin viidettä vuotta peräkkäin seutukunnan yritysten näkemyksiä heidän kokemista toimialapuutteista alihankintaverkostoissaan. Vastaajista 30 % koki toimialapuutteita. Toimialapuutteita kokevien yritysten määrä on lähes tuplaantunut edellisvuodesta, jolloin toimialapuutteita koki 16 % vastaajista.

Eniten puutteita on matkailun- majoituksen- ja ravitsemuksen toimialoilla sekä it-, viestintä- ja ohjelmistotuotannon toimialoilla. Vähiten puutteita koetaan kuljetuksen ja varastoinnin toimialalla.

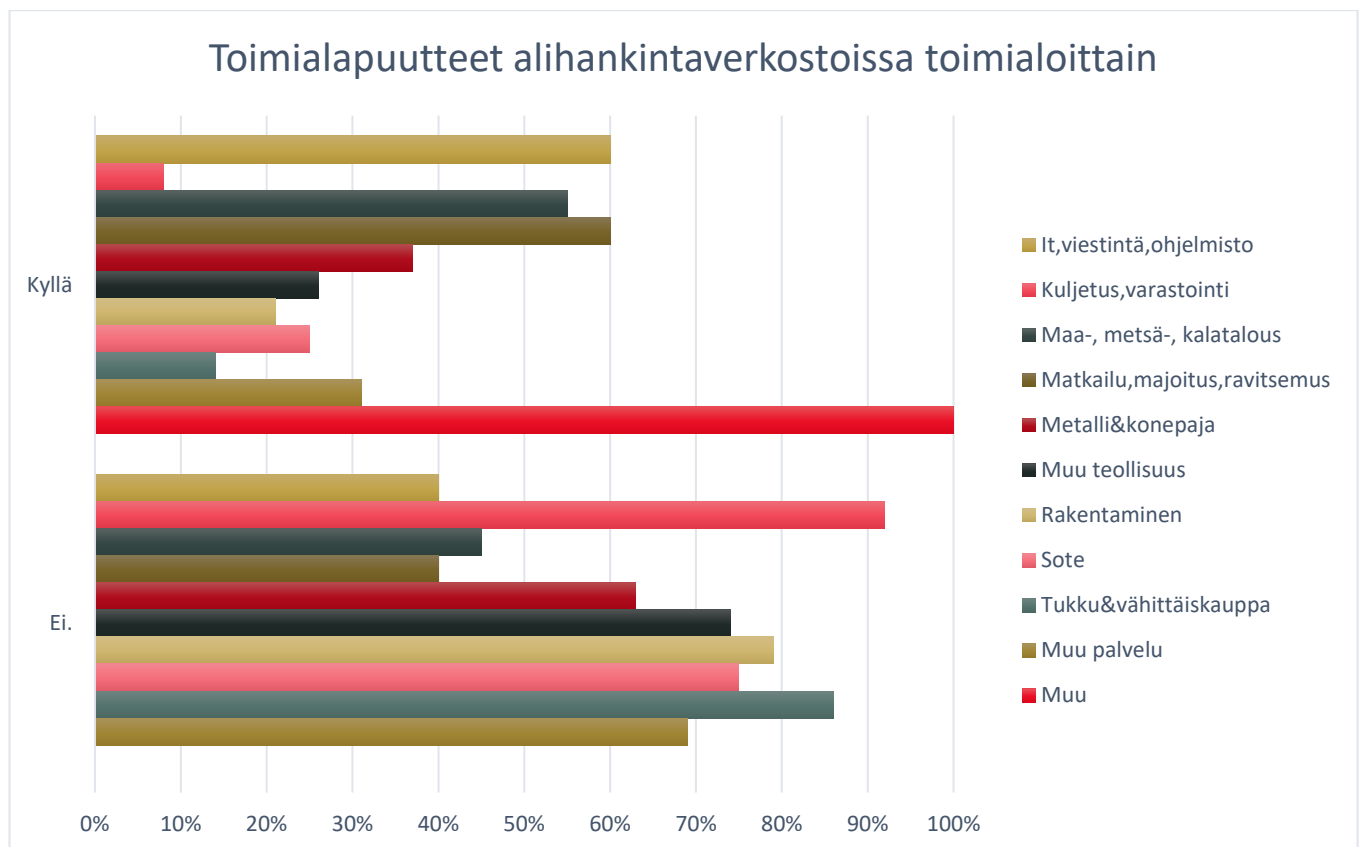
## Toimialapuutteet alihankintaverkostossa



Kuva 30. Toimialapuutteet alihankintaverkostoissa

## Toimialapuuotteita:

- raskaan kaluston kunnossapito
- piirilevypienelektroniikan valmistus
- elintarviketukku
- isojen halliovien toimittaja
- jauhemaalaaamo
- isojen kulkuvälineiden (kuorma-autot, pyöräkoneet) varaosien myynti & korjauspalvelu
- kaivojen kunnostuspalvelu
- maaperätutkimuspalvelu
- vesilaboratorio
- karkaisupalvelu
- kausikone-urakointi
- koneistuspalvelut
- laadukas teräksen polttoleikkaus
- metallilaserleikkaajat
- luotettava ja osaava siivouspalvelu majoitustilojen siivoamiseen
- luotettavat insinöörisuunnittelutoimistot
- maatalouskoneiden huolto ja korjaus
- lietteenlevitysurakoitsija
- NDT-tarkastuksien tarvikkeiden myynti
- parturi- ja kampaamoalan työntekijät
- peltiseppä
- iltatöitä tekevät putkimiehet
- rakennusalan aliurakoitsijat
- koneiden terien teroituspalvelu
- teräspalkkien toimittaja
- tierunkoasennuspalvelut
- trukkien myyjät ja huoltopalvelu
- valokuituverkon hitsaus- ja korjauspalvelu
- vesilaitosten automaatio- ja laitehuolto
- erikoistuneet maaporauspalvelut
- imuautopalvelu
- vihannesten jatkojalostus
- yrityskauppapalvelu



Kuva 31. Toimialapuuotteet alihankintaverkostoissa toimialoittain

# TOIMINTAYMPÄRISTÖN JA TOIMIALAN MUUTOKSET

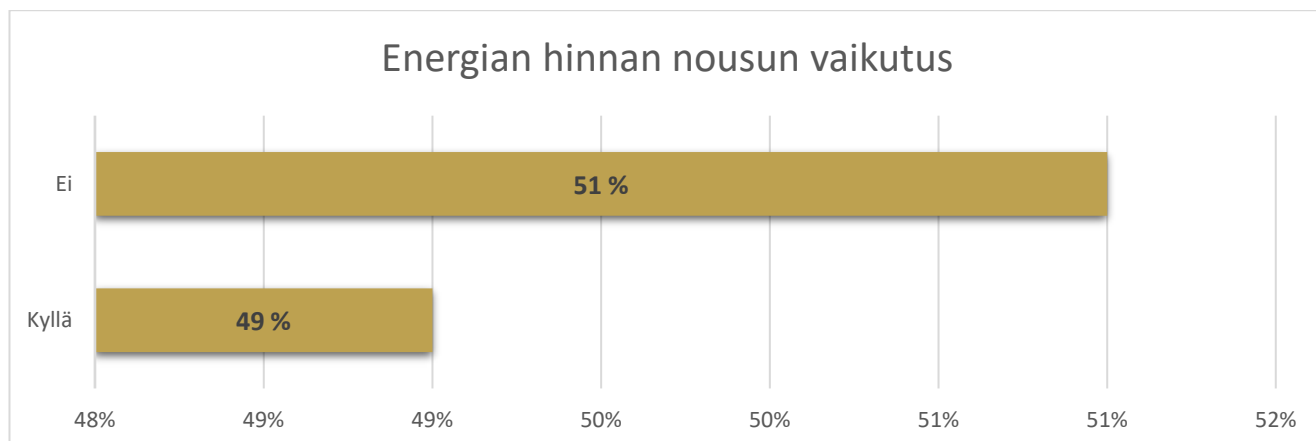
## Toimintaympäristön muutostrendit

Yrityksien toimintaympäristöt muuttuvat useiden eri tekijöiden myötä nopeasti ja pysyvästi. Muutosvoimia sysävinä isoina megatrendeinä ovat teknologian kehitys ja digitalisaatio. Uudet teknologiat muokkaavat ihmisiä sekä yhteiskunnan tapoja työskennellä ja elää. Voimakkaina muutosvoimina kehityksen tarpeisiin ovat myös ilmastonmuutos, ikääntyminen ja useamman vuoden maailmaa ravistellut covid-19 pandemia sekä erityisesti tämänhetkinen maailmanpoliittinen epävarmuus ja Ukrainan sota.

Muutosvoimat ajavat yritystoiminnan kehitystä eteenpäin, luoden uusia liiketoimintamahdollisuuksia, mutta tuoden samalla myös riskejä ja haasteita. Paikallisuus muuttuu kansainväliseksi, fyysiset tuotteet muuttuvat digitaalisiksi palveluiksi, datamäärä ja tiedon analysointi lisääntyvät. Muutosvoimat vaikuttavat pohjimmiltaan arvoihin ja toimintatapoihin. Muutostrendien tunnistamisen myötä niiden vaikutuksia yritystoimintaan on syytä arvioida, jotta voidaan hyötyä tulevista mahdollisuuksista ja sopeuttaa omaa toimintaa muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksiin.

Yrityksen liiketoimintaympäristö muodostuu muun muassa seuraavista yritykseen ulkoapäin vaikuttavista tekijöistä: toimiala, markkinat ja kysyntä, kilpailu, yrityksen sidosryhmät, julkisen vallan toimenpiteet, tekniikan kehitys, väestötekijät, vallitsevat arvot ja asenteet sekä kansainvälinen ympäristö.

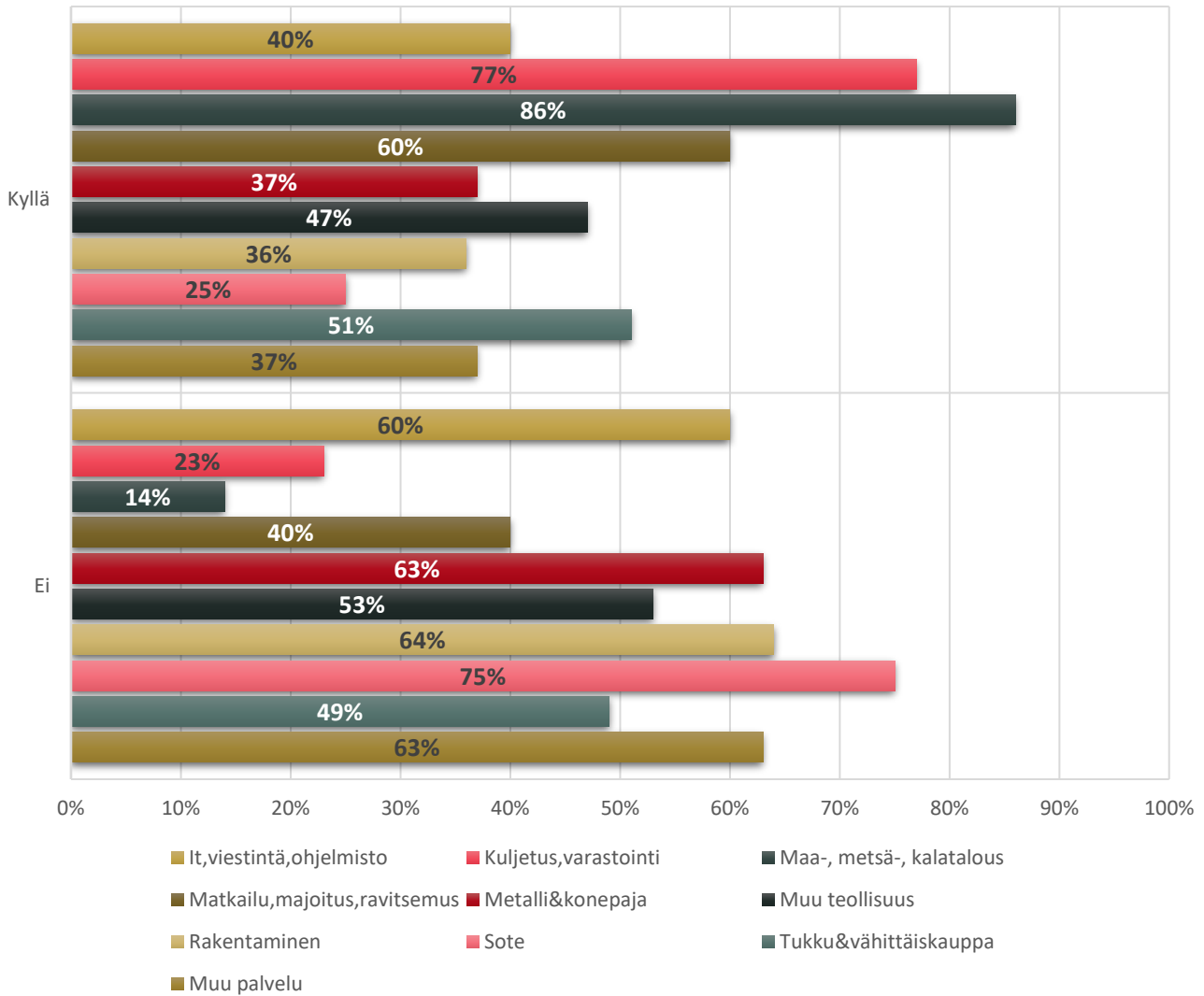
Vuoden 2022 yritysbarometrissa kartoitettiin ajankohtaisina ja merkittävänä yritystoimintaan vaikuttavina tekijöinä energian hinnan nousua, Ukrainan sotaa sekä maailmanpoliittista tilannetta.



Kuva 32. Energian hinnan nousun vaikutus yritystoimintaan

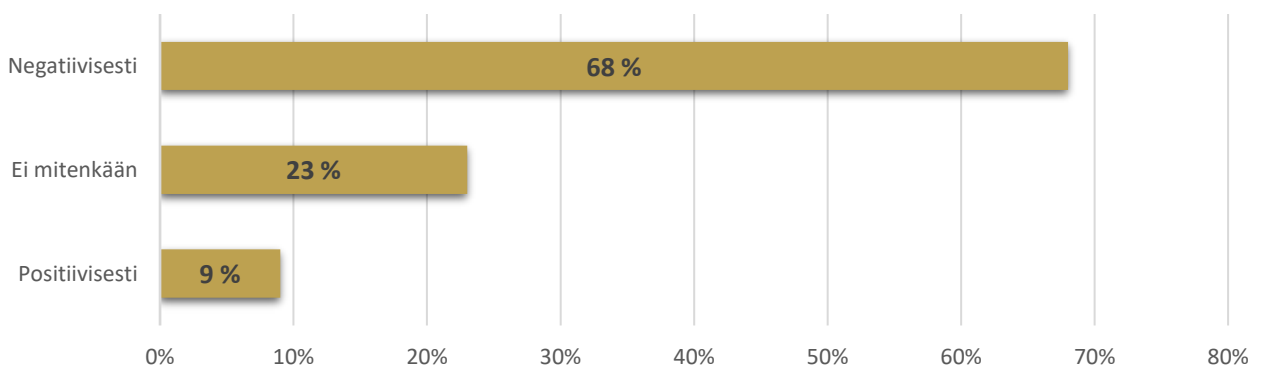


## Energian hinnan nousun vaikutus toimialoittain



Kuva 33. Energian hinnan nousun vaikutus yritystoimintaan toimialoittain

## Ukrainan- tai maailmanpolittisen tilanteen vaikutus



Kuva 34. Ukrainan- ja maailmanpolittisen tilanteen vaikutus yritystoimintaan

Maailmanpoliittinen tilanne sekä Ukrainan sota ovat vaikuttaneet yli puoleen vastaajaryityksistä negatiivisesti. Näiden tekijöiden vaikutukset ovat mittavimmat, kuin edellisvuosina yritysbarometrissa kartoitetun Covid-19 pandemian.

**Suurimmat vaikutukset Ukrainan sodalla ja maailmanpoliittisella tilanteella on ollut vastaajien mukaan energia- ja polttoaineen hinnan nousuun, mikä vaikuttaa suoraan yritysten kannattavuuteen.** Myös tavaroiden ja materiaalien saatavuusongelmat, pitkittyneet toimitusajat sekä raaka-aineiden ja materiaalien ostohintojen raju nousu haastavat. Esimerkiksi maataloudessa lannoitteiden hinnat ovat moninkertaistuneet Venäjän tuonin tyrehtyttyä. Asiakkaat ovat harkitsevaisempia ostopäätöksissään, mikä johtaa heikentyneeseen kysyntään.

Maailmanpoliittisella tilanteella ja Ukrainan sodalla on ollut 9 %:lle vastaajaryityksistä positiivisia vaikutuksia. Positiivisia vaikutuksia on aiheuttanut mm. kaupankäynnin tyrehtyminen venäläisten yritysten kanssa, mikä on lisännyt kotimaisuusastetta. Vihreä siirtymä on puolestaan avannut uusia tuote- ja palvelukonsepteja ja tuonut lisää uusia asiakkaita. Sähkön hinnan nousu on lisännyt polttopuun ja turpeen kysyntää. Sähköautoilun lisääntyminen on tuonut kysyntää latausinfraan rakentamiselle. Maataloudessa tuottajahinnat ovat nousseet ja omavaraisuusajattelu on lisääntynyt. Ulkomaalaisten asiakkaiden määrä ja toimeksiannot ovat yrityksissä lisääntyneet. Erään vastaajan mukaan ”kriisitilanteissa markkinat jaetaan uudelleen ja parhaat pärjäävät”.

#### **Kooste energian hinnan nousun vaikutuksista yritysten liiketoimintaan:**

- kannattavuus on heikentynyt
- hintojen nousupaine / nosto
- palveluiden kysyntä pienentynyt
- lomautusvaroitukset henkilöstölle
- kylmäkoneiden sulkeminen aukioloaikojen ulkopuolella
- ajojen yhdistäminen / polttoainekulujen minimointi
- taloudellisen ajotavan suosiminen
- isomman kuljetuskaluston hankkiminen
- energiakulutuksen & energian säästökohteiden kartoittaminen
- energiatehokkuuden parantaminen
- biokaasun käyttöönotto
- vihreisiin lämmitysmuotoihin siirtyminen
- ilmalämpöpumpun asentaminen toimitiloihin
- polttoöljyn kulutuksen vähentyminen
- asiakkuuksien muutoksiin varautuminen
- sähkösopimuksen vaihto
- urakkahintoja nostettu
- puun kysyntä lisääntynyt
- kylmätiloja pidetään pois päältä
- varaudutaan sähkökatkoksiin
- valaistuksen vähentäminen
- toimitiloja tiivistetty, pyrkimyksenä energiansäästö
- korkojen nousu on tehnyt ihmisistä varovaisia asuntomarkkinoilla
- kotimaisen ruuan arvostus on noussut
- tavarantoimitusajat ovat todella pitkiä, tilaukset täytyy tehdä puoli vuotta etukäteen
- Venäjän vienti loppunut

Yritysbarometrissa kartoitettiin yritysten toimintaympäristössä tai toimialalla tapahtumassa olevia muutoksia, muutosvoimia tai trendejä, joihin seutukunnan yritykset näkevät syytä varautua. Yritykset pystyivät vastaamaan kysymykseen vapaamuotoisesti.

**Kooste muutoksista, joihin yrityksissä varaudutaan:**

- Korkojen nousu
- Alan lainsäädännön / Eu-direktiivien muutoksien vaikutukset yritystoimintaan
- Sähkön hinnan nousu
- Yleisen alalla tapahtuvan jatkuvan kehityksen mukana pysyminen
- Koneiden ja laitteiden vaihtaminen ympäristöystävällisemmiksi
- Verkkokauppaostaminen yleistyy koko ajan ja kivijalkamyymälöiden pitäisi alkaa tuomaan itse myytäviä tuotteita ulkomailta.
- Hyvinvointipalveluissa asiakastietojen kirjaamiseen liittyvä uudistus & maakuntaudistus
- Sote
- Hyvinvointialueiden voimaantulo aiheuttaa epävarmuutta asiakaskuljetuksiin. Jos kunnalliset toimijat ryhtyvät hoitamaan potilaskuljetukset, katoaa paljon töitä.
- Konsultoinnin tarve teollisuudessa tulee kasvamaan, kysyntä lisääntyy.
- Kuljetusalalle on tulossa uusia innovaatioita.
- Korjaamoiden ketjuuntuminen valtaa markkinoita, pienten yksityisten toimijoiden on vaikeaa pysyä kilpailussa mukana.
- Uudisrakentaminen vähenee, remontit lisääntyvät
- Taloustaantuma
- Energian hinnan nousu: mahdollisimman vähän sähköstä riippuvaiset lämmitysmuodot ovat tulossa.
- Hiilijalanjälkilaskelmien lanseeraus valtiovallan taholta.
- Yhteiskunnan painostus lihansyönnin vähentämiseksi.
- Markkinoiden epävakaus.
- Verkkokaupan kehittäminen.
- Vihreän siirtymän edistäminen EU:ssa, latausinfraan tarve lisääntyy ja liiketoimintamme tulee kasvamaan.
- Ympäristöystävällisempään kuljetuskalustoon siirtyminen.

***Kiitos seutukuntamme yrityksille barometrin 2022 vastauksista!***

***Toivomme Teille kaikkea hyvää. Ollaan yhteydessä!***